

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra francouzského jazyka a literatury

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Historie a užití interpunkce ve francouzském jazyce
The history and use of punctuation in the French language

Petra Kollrossová

Vedoucí práce: Mgr. Jiří Jančík, Ph.D.
Studijní program: Specializace v pedagogice (B7507)
Studijní obor: B FJ-PG (7507R039, 7501R008)

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Historie a užití interpunkce ve francouzském jazyce potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Praha, 3.4.2024

Nejprve bych chtěla velmi poděkovat mým nejbližším za jejich nekonečnou podporu, trpělivost, pochopení a lásku. Bez nich by tato práce nikdy nevznikla. Také bych chtěla poděkovat mému vedoucímu práce Mgr. Jiřímu Jančíkovi, Ph.D. za podporu a vedení mé práce.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se bude věnovat historii a využití interpunkce ve francouzském jazyce. V první části bude vysvětleno, co to je interpunkce a jaká je její funkce. Dále pak budou představena interpunkční znaménka používaná ve francouzském jazyce. Následovat bude část o historii interpunkce, specificky její vznik a vývoj až do 21. století. Bude ukázáno, jakým způsobem vývoj tohoto systému zasáhl do vývoje textů a jak ovlivnil autory a tisk knih. V další části upřesním její moderní vývoj a přiblížím některé specifické prvky, které v ní vznikly, zvláště díky internetu. Následující část bude věnována propojení interpunkce s prozódii a rétorikou a v poslední části budou představena interpunkční znaménka (například tečka, čárka, otazník). V této části bude upřesněno správné použití těchto znamének, jejich využití ve francouzském jazyce a specifický způsob jakým se zapisují.

KLÍČOVÁ SLOVA

Interpunkce, Francouzský jazyk, historie, emotikon, čárka, tečka

ABSTRACT

This bachelor's thesis will focus on the history and use of punctuation in the French language. The first part will explain what punctuation is and what its function is. Next, the punctuation marks used in the French language will be introduced. This will be followed by a section on the history of punctuation, specifically its origin and development up to the 21st century. It will be shown how the development of this system affected the development of texts and how it influenced authors and book printing. In the next part, I will specify its modern development and describe some specific elements that arose in it, especially thanks to the Internet. The next part will be devoted to the connection of punctuation with prosody and rhetoric, and the last part will introduce punctuation marks (for example, period, comma, question mark). In this section, the correct use of these signs, their use in the French language and the specific way in which they are written will be specified.

KEYWORDS

Punctuation, French language, history, emoticon, comma, period

Obsah

Úvod	7
1 Definice interpunkce.....	8
1.1 Historie interpunkce	10
1.2. Interpunkce ve středověku.....	13
1.3. Moderní historie interpunkce	16
1.4. Emotikony součást interpunkce?	20
2 Prozódie a rétorika.....	27
2.1 Prozódie	27
2.2 Rétorika	30
3 Interpunkční znaménka.....	33
3.1 Tečka	33
3.2 Dvojtečka.....	35
3.3 Tři tečky.....	36
3.4 Otazník	37
3.5 Vykřičník.....	39
3.6 Závorky.....	40
3.7 Uvozovky	41
3.8 Pomlčka	42
3.9 Středník.....	43
3.10 Čárka.....	44
Závěr.....	49
Resumé	51
Seznam použitých informačních zdrojů	54
Knihy	54

Články.....	55
-------------	----

Úvod

Tématem této práce je interpunkce hlavně díky mému vedoucímu práce Mgr. Jiřímu Jančíkovi, Ph.D. Jako dysortografička se samozřejmě musím daleko více soustředit právě na interpunkci a z tohoto důvodu mě toto téma nadchlo, zejména proto, že interpunkce mě vždy zajímala, i když je pro mě její správné umístování v některých případech velmi složitým problémem. Zvláště pokud se jedná o písemnou komunikaci v cizím jazyce.

Interpunkce je dle mého názoru jednou z nejsložitějších problematik. Historikové se dodnes neshodnou na tom, kdy přesně interpunkce vznikla. Také nacházíme odlišné názory, zda vůbec má smysl jí používat. I její absence může pomoci dodat textu zvláštní smysl. Proto spisovatelé používají její absenci k tomu, aby poukázali na to, jak plyne například proud myšlení. Básníci často rebelují právě tím, že interpunkci záměrně vůbec nepoužijí.

Pravidla umístění interpunkce jsou složitá, jak v českém, tak ve francouzském jazyce. Existuje tedy rozdíl mezi využitím interpunkčních znamének v těchto dvou jazycích. I samotná interpunkční znaménka se mohou lišit tvarem a významem. Je důležité nezapomínat na to, že se nacházíme v éře počítačového rozvoje většina naší korespondence je psaná na počítači či v telefonu. Proto je nutné znát rozdílné způsoby zápisu interpunkčních znamének.

Tato bakalářská práce je rozdělena do tří částí. V první části se zaměřuji na historický vývoj interpunkce. Od jeho počátku, kdy text není ani dělen mezerami až po 21. století, kdy na popularitě nabírají takzvané emotikony a emoji. Druhá část je zaměřena na interpunkci a její souvislost s interpretací textu a prozodií neboť interpunkce nezaznamenává pouze grafické jevy, ale i právě jevy prozódické. Poslední část je zaměřena na jednotlivá interpunkční znaménka a jejich specifické použití v textu. Zvláště se zaměřuji na pravidla a výjimky, které se k nim vztahují.

Cílem této bakalářské práce je přiblížit roli a vývoj interpunkce napříč dějinami a seznámit čtenáře se základními pravidly užívání interpunkčních znamének ve francouzském jazyce a dále vystihnout její důležitost nejen pro psaný text. Mým hlavním cílem je co nejpodrobnější a zároveň nejprehlednější přiblížení francouzské interpunkce. Tento cíl se pokusím splnit pomocí deskripce a komparace.

1 Definice interpunkce

Co je interpunkce?

Interpunkce je termín používaný pro členění textu pomocí interpunkčních znamének. Jedná se o grafické znaky, které organizují text a dodávají mu strukturu. Během čtení je nenahrazujeme slovy, jako je tomu u číslic, ale intonací, proměnami tempa řeči a přestávkami v řeči (místa pro nadechnutí, ale také pro přitáhnutí pozornosti posluchače). Interpunkce existuje proto, aby bylo možné napsat lépe organizovaný a pochopitelný text, ze kterého je snadnější pochopit, co jím autor chtěl přesně říci. Jedná se tedy o nástroj, který značí parametrizaci promluvového řetězce. Interpunkce je jednou z nejdůležitějších součástí jazyka. Pouze díky ní můžeme rozlišit význam a způsob, jakým má být text interpretován. Například většina z vás zná tento známý vtíp:

Pojďme jíst děti! Pojďme jíst, děti!

Tato dvě zvolání mají velmi rozdílný význam a ukazují, jak jedno interpunkční znaménko může ovlivnit dokonce i lidské životy.

Přesná definice interpunkce může znít takto. Interpunkce v textu naznačuje promluvové jevy, jako je například intonace nebo různě dlouhé pauzy (prozodické náznaky). Označuje stupně podřízenosti (vztahy souřadnosti, podřadnosti) mezi různými prvky diskurzu (syntaktické vztahy). Nakonec upřesňuje význam a definuje logické vazby mezi těmito prvky (sémantické informace). Má usnadnit porozumění textu a je základním prvkem písemné komunikace.¹ Takto definuje interpunkci Maurice Grevisse a poukazuje na to, že interpunkce nehraje roli pouze pro někoho, kdo si chce text nahlas přečíst, ale pomáhá i k lepšímu pochopení syntaktické struktury textu. Lze říci, že interpunkce naznačuje několik různých jevů, a to jak jevy grafické, tedy písemný záznam, tak jevy prozodické tedy způsob, jak je promluva vykonána. Text neexistuje pouze v grafické formě, ale je třeba si uvědomovat, jaký dopad má interpunkce na orální podobu textu.

---

¹ GREVISSE, Maurice – GOOSE, André. *Le bon usage: grammaire française : Grevisse langue française*. 2008, str.121 (autorský překlad)

Jak již bylo zmíněno, interpunkce je vyjadřována pomocí interpunkčních znamének. Ve francouzském jazyce se jedná o tato:

le point (.) – tečka

les points de suspension (...) – tři tečky, výpustka

les deux-points (:) – dvojtečka

le point-virgule (;) – středník

la virgule (,) – čárka

le point d'interrogation (?) – otazník

le point d'exclamation (!) – vykřičník

les tirets (–) – pomlčka

les guillemets («) (») – uvozovky

les parenthèses ( ) – závorky

les crochets [ ] – závorky²

Tato znaménka jsou v této podobě běžně používána ve francouzském jazyce. O jejich správném umístění a použití bude mluvit druhá část této práce.

---

²Ibid. str.122

1.1 Historie interpunkce

Velká část této práce je soustředěná na historický vývoj interpunkčních znamének, je tomu tak z toho důvodu, že shledávám historický kontext velmi důležitý a zajímavý, ať už se jedná o jakékoli téma. Dále, je také dle mého názoru historie interpunkce důležitá z toho důvodu, aby bylo možné pochopit její vývoj a některé specifické přístupy existující k jejímu využití. Interpunkce nebyla od jejího počátku komplexním systémem, jak jej známe dnes, tento systém je výsledkem dlouhého procesu rozrůstání se. Mým cílem je v této kapitole v jistém smyslu zrekonstruovat, jak došlo k vytvoření tohoto komplexního systému a jakými změnami tento systém prošel od jeho počátku. Také se tento text bude zabývat tím, jakým způsobem bylo uvažováno o struktuře a strukturalizaci promluv.

Nina Catach ve své knize *La punctuation* upozorňuje na to, že interpunkce se nezačala používat až ve středověku, ale můžeme její kořeny dohledat již v latině a řečtině. Nejstarší řecké rukopisy jsou psány v *scriptio continua* (v textu se nenacházely mezery), ale stopy po oddělování slov byly nalezeny již v archaickém mykénském písmě. Některé latinské rukopisy mají mezi slovy mezery nebo tečky (*apices*). Cicero mluví o Démostenesovi (384-322 př.n.l.) v kontextu jeho přednesu, jako o muži s krátkým dechem, který si musel pomocí znamének své věty rozdělovat. A dodává, že dle jeho názoru jsou tato znaménka známá Řekům již delší dobu, zatímco v latině se teprve začala objevovat.³

Dochází tedy k přehodnocování strukturace promluvového řetězce, promluva vypadá jako jeden blok, ale zároveň už dochází k uvědomění si, že se jedná o řetězec, tedy je tu možnost rozdělit ji na jednotlivé díly řetězce. Prvním systémem interpunkce se mohou pyšnit Řekové z Alexandrie. Právě v tomto místě, s jednou z nejznámějších knihoven na světě, vznikají první typografické znaky, které se nacházejí ve třech výškách v řádku textu: bod nahoře (*point parfait*), bod střední (*point moyen*) a bod dole (*sous-point*).⁴

Dle Paola Poccettiho jsou znaménka skládající se z kombinace teček pouze zjednodušením pomlčky. „*Interpunkční znaménka zavedená Alexandrijskými Řeky se skládají z kombinace*

---

³ CATACH, Nina. *La punctuation: Histoire et système*.1996, str. 12 (autorský překlad)

⁴ Ibid. str. 12

teček, které jsou pouze zjednodušením pomlčky.“⁵ Pravděpodobně došlo ke zmenšení na tečku kvůli rychlosti zápisu a také kvůli místu. Výška, v jaké se nacházely, určovala jejich význam a nebylo je tedy nutné oddělovat tvarem. Dionysius Thracian specifikuje funkce těchto znamének ve svém pojednání z druhého století př. n. l. První tečka signalizuje dokončenou myšlenku, tečka vprostřed se používá k naznačení toho, kde se má nadechovat a spodní bod označuje myšlenku, která zůstává neúplná. Tyto znaky jsou svým významem podobné dnešní tečce, středníku a čárce. Samozřejmě je veliký rozdíl mezi psaním dnešní interpunkce a tehdejších znaků. Dnes se většina znamének nachází ve stejné výšce vzhledem k řádce, kde se písmo nachází a samotná znaménka jsou od sebe odlišena tvarem.

Toto pravidlo tří teček se zdá dobře zavedené, avšak praxe je jiná. V praxi tyto tři body bojují o přežití. A to ze dvou důvodů: zaprvé to nejsou autoři textů, kdo je do textu zadávají, ale ti, kdo je archivují a třídí tyto staré texty. To tedy potvrzuje, že interpunkce je zrozena, aby dodala řád psaní.

A zadruhé interpunkce je velmi často přidávána až po napsání textu nikoli jeho autorem, ale tím, kdo bude text číst nahlas. Dle Alexeje Lavrentieva: „*Interpunkci spíše použili čtenáři. Čtenáři připravili text a umístili značky distinctio (jak se interpunkce nazývala) pro upřesnění čtení. To je starověká tradice, interpunkce nebyla přidávána původními autory, ale spíše těmi, kteří se připravovali na čtení textu.*“⁶

Interpunkce je tedy primárně využívána k uspořádání textu, někdy pro účely četby nahlas. Nejde však o přesný zápis, který by ukazoval, jak vypadala řeč. Paolo Poccetti vysvětluje, že pokud jde o zaznamenání a respektování řeči je absence jakéhokoli znaménka vnímána jako ta, která právě toto respektuje. „*Proto se oddělování slov, které se objevuje od počátků řeckého a latinského písma, střídalo po velmi dlouhou dobu s nepřerušovaným písmem (scriptio continua).*“⁷. *Scriptio continua* tedy blíže zaznamenává to, jak opravdu řeč, vypadala, normálem bylo psát text bez oddělování slov a řeč tomu odpovídala.

---

⁵ POCCETTI, Paolo. La réflexion autour de la ponctuation dans l'Antiquité gréco-latine.str. 21 (autorský překlad)

⁶ LAVRENTIEV, Alexei Ponctuation française du Moyen Âge au XVIe siècle : théories et pratiques. 2016, str.1. (autorský překlad)

⁷ POCCETTI, Paolo. La réflexion autour de la ponctuation dans l'Antiquité gréco-latine. *Langue française*. 2011, str.21 (autorský překlad)

Použití interpunkce se navzdory všemu rozšířilo díky rukopisům Vulgáty, latinské verze Bible. Byl to Jérôme de Stridon, svatý Jeroným, který ve 4. století doporučil rozdělit text na *capitula* (verše) a používá interpunkci *per cola a commata*, tedy tečky a čárky.⁸ Pokračování psaní v *scriptio continua* proto postupně ustoupí novým systémům organizace stránek. „Paralelně s náboženskými texty se k nám také skrze liturgickou hudbu dostane velká tradice současných znamének,“ poznamenává lingvistka Nina Catach. "V 9. století se pro zpěv, zejména v Itálii, šíří grafické znaky hudební modulace. Tyto znaky pauzy a intonace jsou v přímé příbuznosti s předpisy svatého Jeronýma a latinských gramatiků."⁹

Interpunkční znaménka se postupně začínají rozšiřovat během středověku, přičemž dochází k něčemu, co nikdo nečekal, mezi slovy se objevují mezery. Dochází k oddělování slov pomocí bílého prostoru (mezer). Pojem „bílý“ prostor (nebo také prázdný prostor) je relativně novým výdobytkem, pocházejícím z konce antiky. *Scriptio continua* přetrvávalo po dlouhou dobu, jedním z důvodů jeho vymizení je uvědomění si, že slovo je významovou jednotkou, zatímco do této doby byl brán v potaz pouze význam textu, jako celku.¹⁰

Během středověku se začínají postupně objevovat nová interpunkční znaménka, a to díky mnichům, kteří opisují texty. K tomu, aby byli schopni plnit svou funkci vytvářejí i vlastní interpunkci. Díky tomu se objevují první čárky, předchůdci dvojtečky a začíná se vytvářet otazník. Tvorbu a užívání interpunkčních znamének podněcuje výklad a komentáře k textům. Forma otazníku je novinkou. Tázací věty nemusely být označovány znaménkem, neboť byly naznačeny pomocí jazyka, zájmeny, částicemi nebo pořadím slov. Vývoj směrem k románským jazykům, kde toto již neplatilo, vedl k vytvoření nových znaků.

Alexej Lavrentiev upozorňuje na to, že naprostá většina rukopisů se spokojí s použitím nanejvýše několika interpunkčních znamének: "*Většina rukopisů používá velmi omezený rozsah interpunkčních znamének: univerzální hlavní interpunkční znaménko, které kombinuje jak malá, tak velká písmena, a případně jedno nebo více vedlejších znamének. V*

---

⁸ CATACH, Nina. *La ponctuation: Histoire et système*. 1996, str. 19

⁹ Ibid. str. 22 (autorský překlad)

¹⁰ POCCHETTI, Paolo. La réflexion autour de la ponctuation dans l'Antiquité gréco-latine. *Langue française*. 2011, str. 21

*závislosti na rukopisu je znakem často tečka umístěná ve prostřed řádku (někdy je možné nalézt v rukopisech ze čtrnáctého století předchůdce čárky).*¹¹

Jak se mniši přesouvají z jednoho opatství do druhého, každý z nich si vytváří vlastní subsystém interpunkce, je zde vidět velká rozmanitost postupů. V závislosti na jejich využitelnosti jsou pak subsystémy šířeny dále.¹² Interpunkce tedy zůstává podřízena mnichům (usu jednotlivých mnichů, kteří i ji upravují a vkládají znaky dle svých potřeb). Dochází k reinterpretaci parametrizací řeči. Nejedná se o texty, které by mniši sami vymysleli a poté je chtěli realizovat. Ve většině případů se jednalo o přepis promluvy někoho jiného. Interpunkce je mnichy využívána spíše ke správné orientaci v textu. Vývoj interpunkce nebyl náhlý. Neznamenalo to, že v době její existence přestaly existovat rukopisy ve *scriptio continua* nebo bez jakékoli interpunkce. Ale rukopisy dříve zmíněné poskytují pohled na změny, které interpunkce přinesla: slova jsou oddělena, věty snadněji identifikovatelné a interpunkční znamének pomáhají zpřesnit čtení textu.

Samostatnost, s jakou pracují mniši v různých kláštorech, bohužel zajišťuje naprostou nepravidelnost v užívání interpunkce napříč kláštery. Každý používá takovou interpunkci, kterou sám považuje za vhodnou, případně mu nejvíce vyhovuje. Dostáváme se tedy k tomu, že interpunkce byla vytvořena během let tím, že se lidé pokoušeli mít co nejméně práce, jak se čtením, tak s psaním. Znaky, které bylo lehké vytvořit a pochopit, přetrvaly do teď. Oproti tomu znaky méně pochopitelné vymizeli.

1.2. Interpunkce ve středověku

Interpunkce, jak ji známe dnes, je vysoce standardizovaná. Existují přesná pravidla, kterými se všichni řídí. Dalo by se říci, že je velmi rigidní. Za toto můžeme vděčit především tiskařskému lisu. Ten z chaosu, kdy si každý mnich mohl dělat, co chtěl, udělal práci vysoce standardizovanou s přesnými a striktními pravidly. Jak bylo již zmíněno do této doby je interpunkce téměř věcí osobního vkusu, tedy každý mnich zadává interpunkci tak, jak mu nejvíce vyhovuje. V 15. století toto naruší Gutenbergův vynález – tiskařský lis. Tiskařský lis vnese řád do tohoto odvětví, protože je náhle nutné tvořit z olova nebo cínu znaky, které

---

¹¹ LAVRENTIEV, Alexei. Ponctuation française du Moyen Âge au XVIe siècle : théories et pratiques. 2016, str.4 (autorský překlad)

¹²Ibid. str. 3

se budou tisknout. Je tedy nutné lépe a dlouhodoběji plánovat a mít text se správným tvarem a interpunkcí. Aby mohlo docházet k systematizaci produkce textu, je nutné nad textem a jeho sazbě více přemýšlet. Jedná se samozřejmě o naprostý pragmatismus. Kov je drahý a práce s ním také, navíc je nutné, aby se čtenář v textu orientoval. Proto je nezbytné, aby došlo optimalizaci sazby textu. Proto se z tiskařů stávají authority, co se členění textu týče. „*Je pozoruhodné, že druhá kniha vytištěná ve Francii v roce 1471 obsahuje malé pojednání o interpunkci,*“ říká Alexej Lavrentiev. A dále dodává, že toto pravděpodobně souvisí s touhou zavést zpět pořádek.¹³

V roce 1471 vyšel *Compendiosus de arte punctandi dialogus*, který napsal filozof a zakladatel tiskařské dílny na Sorbonně Jean Heynlin. Jedná se o velmi krátké pojednání mezi mistrem a učněm, ve kterém se ten ptá, kam má dát tečku, lomítko atd. Mistr mu odpovídá bez použití mnoha příkladů a za použití velmi abstraktního jazyka. V *Compendiosus de arte punctandi dialogus* mistr uvádí *la virgula* (malou šikmou čárku na spodním okraji řádku), *le comma* (tečku s malým lomítkem nahoře), *le colon* (jedna tečka) a *le periodus* (tečka s lomítkem nebo čárkou dole). Dále se mluví o *punctus interrogativus* (tečka nad níž se nachází čárka) a *les parenthesis* (kulaté závorky), *le gemipunctus* (dvě tečky v horizontálním postavení) a *le semipunctus* (malá čárka nahoře v řádku).¹⁴

I přes existenci tohoto pojednání, nedochází náhle ke zlepšení nebo dodržování pravidel interpunkce. Právě naopak interpunkce je velmi slabá a zachovávají se postupy z předchozích rukopisů, které neoplývali nejlepší interpunkcí.

Vzestup tiskařského stroje nicméně umožnil, aby interpunkce byla schopná najít své místo. Nina Catach píše: „*Právě nové rozvržení textu, zejména mezer umožnilo knize převzít moc nad oddělováním textu. Dělení postupně proniká texty, postupně se rozdělují nejdříve kapitoly poté odstavce a dostáváme se k větám a poté k částem řeči.*“¹⁵

Co z tohoto vyplývá?

Jelikož byla stránka rozdělena pomocí mezer, interpunkce může být přesnější a být používána v jiných případech. Například tečka se dříve používala k signalizaci konce

---

¹³ Ibid. str.10 (autorský překlad)

¹⁴ Ibid. str.11

¹⁵ CATACH, Nina. *La ponctuation: Histoire et système*.1996, str.29 (autorský překlad)

odstavce. To už není nadále nutné, je tedy možné začít používat interpunkci v jiných případech, které jsou pro ni vhodnější. Mezery začínají být normou v textu, *scriptio continua* definitivně ustupuje slovům odděleným od sebe mezerou.

Postupně v tiskárnách začíná docházet k vymizení interpunkce, která je spojena se slovy, tedy nemá přímý dosah na text, ale je spojena s jedním slovem. Například se jedná o *gemipunctus*, *semipunctus* interpunkční znaménka z výše zmíněného *Compendiosus de arte punctandi dialogus*. Tato znaménka jsou určena ke zvýraznění jmen, osob nebo míst a značí dělení slov. Zmizením těchto znamének se dostáváme do doby, kdy je na první pohled možné vidět, jak je text organizován. Díky vymizení interpunkce přímo závislé na slovech, je možné začít cestu k modernější interpunkci, která se posléze stane interpunkcí standardní.¹⁶

Od standardu nás dělí ještě mnoho let. Na konci 16. století již můžeme najít všechny moderní značky. Jedná se o otazník, vykřičník, tečku, čárku a pak také uvozovky, u kterých však trvá déle, než se jejich užití usadí. Učený humanista a tiskař Geoffroy Tory vydal v roce 1529 v pojednání o interpunkci *Champ Fleury*, ve kterém představuje systém jedenácti znamének. Jeho problémem ovšem je to, že sám tato znaménka ve svém díle nepoužívá.¹⁷

Nejznámějším pojednáním o interpunkci je ale bezesporu *De la punctuation de la langue francais* Etienna Doleta, vydané v roce 1540. Toto pojednání obsahuje šest znamének, které jsou dodnes používány. Objevuje se zde čárka, tečka, dvojtečka, otazník, závorka a vykřičník, který je zde nazván „bodem obdivu“ (*poïn admiratif*).¹⁸ Velkým rozdílem také je, jakým způsobem Dolet používá příklady. V předchozích knihách je vše vysvětlováno pomocí abstraktního jazyka, zatímco Dolet používá konkrétní příklady a velmi pečlivě skoro až mechanicky odděluje veškeré syntaktické skupiny.¹⁹

Toto pojednání se brzy stává biblí typografů. Nina Catach v *La Punctuation* připomíná, že: „Dolet potvrdil že interpunkce je univerzální a že názvy znaků ukazují jejich účinek a vlastnosti. Dolet také definuje tečku, tak jak ji známe, tedy znaménko dole na

---

¹⁶ LAVRENTIEV, Alexei. *Ponctuation française du Moyen Âge au XVIe siècle : théories et pratiques*. 2016, str.12

¹⁷Ibid, str.13

¹⁸ Ibid.

¹⁹ Ibid.

řádku. ²⁰ Systém navržený Doletem se okamžitě nezačne používat, ale nese s sebou podstatu moderní interpunkce. Interpunkce se bude nadále vyvíjet; zejména uvozovky budou použity přímo v textu, nikoli na okrajích, jak bylo zvykem dříve. Dohady nad tím, jak bude interpunkce vypadat a jak se bude používat vedou k otázce: kdo by měl interpunkci používat? V době antiky se interpunkce přidává později a přidává ji aposteriori ten, kdo bude daný text číst nahlas, ne sám autor.

Nina Catach upozorňuje na jeden problém s tímto uspořádáním. Například francouzský spisovatel Rabelais vyčetl svému tiskaři množství interpunkčních znamének doplněných do jeho textu. Také je dle mínění M.Huchona, že pokud autor dělal interpunkci sám, vedlo to k autentičtější a lepší interpunkci v jeho textech. ²¹

Pokud budeme nahlížet na další autory, je důležité se podívat na to, co píše o Racinovi Nina Catach. Ta totiž zdůrazňuje, co všechno se mohlo stát, pokud autor nechtěl respektovat interpunkci ve svém textu. Racine byl totiž zastáncem velmi minimální interpunkce. Používal tečky a čárky, ale jiná interpunkční znaménka téměř ignoroval. Lze si tedy představit, jak náročné je realizovat jeho dílo, už jen kvůli tomu, jaké množství rozporů a různých interpretací je zde možné nalézt. ²²

16. století znamenalo zlom v používání interpunkce. Dostali jsme se od proměnlivého systému k něčemu přísnějšímu a přesnějšímu. Nad čím je nutné se zamyslet je to, že většina textů byla určena k přednášení, ne tichému čtení. Interpunkce byla tedy dosud považována za doprovod promluvy, nikoli za doplňkový stylistický nástroj. ²³ Až v 19. století se tichá četba definitivně prosazuje a interpunkce je tak postavena na místo, kde doprovází i tiché čtení. Postupem času se interpunkce stává vážnou záležitostí s pevnými pravidly.

1.3. Moderní historie interpunkce

V 18. století dochází k dalšímu standardizování interpunkce. George Sandová byla první, kdo proti tomu protestoval. Nelíbilo se jí, že tiskaři dostávají nadvládu nad formalizací stylu. Dochází ke konfliktu mezi normou a interpunkčním úzusem. Vznikají nová interpunkční

---

²⁰ CATACH, Nina. *La ponctuation: Histoire et système*.1996, str.31 (autorský překlad)

²¹ Ibid.

²² Ibid.str.33-34

²³ Ibid. str.32

znaménka, jako je například zrcadlový otazník – určený k vyjádření ironie nebo znaménka vyjadřující pochybnosti. (*les points d'ironie, de doute ou exclamation apparaissent*)²⁴

V interpunkci samozřejmě nadále zůstávají klasická znaménka jako je tečka, otazník, vykřičník, ale je tu také celá část interpunkce, která je zcela neznámá. Pod přezdívkou „nestandardní interpunkce“ (*punctuation non-standard*) nabízí ohromující interpunkční znaménka, vyjadřující od ironie, zášti až po lásku (*du point d'ironie au point de dépit mêlé de tristesse, sans oublier l'exclamation ou le point d'amour*). Tyto nové znaky se v podstatě zrodily během 19. století v hnutí obnovy interpunkce ze strany autorů a konkrétněji básníků.²⁵

Nesmíme zapomínat, že do té doby, co Gutenberg vynalezl tiskařský lis, byla interpunkce po celý středověk ponechána na volném uvážení mnichů. Normalizace dopomohla tomu, aby interpunkce nebyla využívána dle libosti, ale aby došlo k dodržování pravidel. Nina Catach poznamenává: „*Od počátku 18. století Buffier (1709), Grimarest (1707), Girard a další gramatici studují problém interpunkce. Dalo by se říci, že právě přes interpunkci přistupují k problémům moderní syntaxe, a že tak zároveň našli vědu o psaní, chápanou jako plně uznávanou součást jazyka.*“²⁶ Tito gramatici stojí na počátku tvorby moderní interpunkce, kterou používáme dodnes.

Navrátíme-li se však k vydavatelům, dochází k tomu, že tito upřednostňují syntax. Dokonce i pokud by to znamenalo ztížit větu mnoha čárkami na úkor interpunkce. Převládá pro ně logika, což začíná být problém pro některé autory, kteří je do té doby nechávali dodávat interpunkci do jejich textů. Autoři berou doděláné interpunkce jako nevědný úkol. Tím se dostáváme k George Sandové. Jelikož autoři přenechávají interpunkci textů na jiných, dochází k monopolizaci tohoto úkolu. Je to právě George Sandová, kdo jako první zpochybnila tuto monopolizaci vydavatelů na interpunkci. V jednom dopise zuřivě obhajuje svou touhu využívat interpunkci, jak uzná za vhodné.

Odpověď od vydavatelů na sebe nenechá dlouho čekat, poznamenává Nina Catach v *La Punctuation*. Ti posledně jmenovaní kritizují „*sentimentální a fantazijní interpunkce*“ a

---

²⁴ PONGE, Myriam. Une ponctuation fantasmée (hantée par l'oral) : des signes imparfaits aux signes rêvés odst.28

²⁵ Ibid.odst.24

²⁶ CATACH, Nina. *La ponctuation: Histoire et système*.1996, str.35 (autorský překlad)

považují disciplínu za „příliš důležitou na to, aby ji nechali na rozmarech spisovatelů, kterým většina z nich moc nerozumí. Viděli bychom zajímavé věci, kdybychom nechali zodpovědnost za jejich interpunkci na autorech!“²⁷

Ani tato odpověď od tiskařů, plná kousavé ironie, nezabrání některým spisovatelům a básníkům, aby se o toto téma zajímali. Dochází ke změně stavu interpunkce v literárním textu. Lingvistka Isabelle Serça upřesňuje: „V 19. století, a zejména na přelomu století, prozaici a básníci vydláždili cestu tím, že stavěli interpunkci, ne-li přímo do středu svých zájmů, alespoň jako předmět hodný jejich pozornosti, zatímco do té doby interpunkce a oddělování jsou považovány za zanedbatelné části.“²⁸

Proč se George Sandová ohradila proti pravidlům interpunkce?

Sandová chtěla bránit svou práci proti příliš přísnému uplatňování pravidel. Chtěla rozhodovat o tom, co se bude nacházet v jejím textu. Spisovatel je umělec, jeho nebo její text má svou vlastní estetiku. Estetika textu je velmi komplexní jev. Celková estetická podoba je koncipovaná i proporcemi estetizace jednotlivých částí celku. Upravení interpunkce je velký zásah do této estetiky a muselo být velmi nepříjemné pro autora textu. A to nejen z pohledu estetiky, ale také z pohledu porozumění daného textu. Interpunkce je přímo propojena nejen s psaným textem, ale také s jednotlivými rysy, které parametrizují jeho interpretace (viz. kapitola o prozódii). Pokud je do textu příliš zasahováno, i když se jedná o interpunkční normu, je možné naprosto změnit jeho význam a zamezit jeho správné interpretaci v rámci promluvy.

Proto spisovatelé začínají více přemýšlet o tom, jaké místo patří interpunkci v literatuře. O toto téma se budou postupem času zajímat i další autoři a básníci včetně Apollinaira nebo Mallarmého. Apollinair začne tím, že zbaví básně interpunkce. Dává tak najevo své pohrdání těmito nástroji. V tomto případě lze mluvit o záměrné transgresi. Spisovatelé estetizují záměrné porušení interpunkční normy. Mallarmé také eliminuje veškerou interpunkci v *Un coup de dés jamais n'abolira le hasard*. Přináší tak na vrchol mezeru v poezii.²⁹ Baudelaire

---

²⁷ CATACH, Nina. *La ponctuation: Histoire et système*.1996, str.35 (autorský překlad)

²⁸ SERÇA, Isabelle. *La ponctuation: petit tour d'horizon*.2004, str.15 (autorský překlad)

²⁹ Ibid.str.16

v roce 1857 odmítl úpravy svého editora a argumentoval originalitou své interpunkce, která měla sloužit ke správnému pochopení jeho práce.

Poezie se tedy vzpírá konvencím kladeným tiskaři. Interpunkce je systémem, který umožňuje vést čtenáře. Dle Ponge je ale smyslem autorů právě snaha čtenáře zmást. Čtenář musí být vyzván k tomu, aby se zeptal sám sebe na svůj vztah k textu.³⁰

Nad každou stránkou je potřeba přemýšlet, jen tak si autor může zajistit věrného čtenáře. U poezie toto platí dvojnásobně.

Básníci si v první řadě dovolují hrát si s interpunkcí, dokonce ji i eliminovat, protože mnozí se domnívají, že tato interpunkce na papíře nedokáže vysvětlit složitost řeči/textu. Proto vznikají nova interpunkční znaménka. Spisovatelé zkrátka nevěří, že pouze s využitím nově standardizované interpunkce budou schopni vyjádřit všechny své pocity a přenést je tak na čtenáře. Není možné se tedy divit tomu, že se mnoho spisovatelů v průběhu staletí snažilo přijít s novými interpunkčními znaménky.

„Od dob, kdy George Sandová vystoupila proti svým vydavatelům, získali autoři 20. století zpět interpunkční znaménka a byli schopni prosadit svobodu stylu“, říká Myriam Ponge. „Systém interpunkce však zůstává pro většinu spisovatelů neuspokojivý; podle Paula Valéryho je naše interpunkce chybná. Je fonetické i sémantické a v obou řádech je nedostatečné.“³¹

Belgický litograf Marcellin Jobard si již v roce 1841 představil mnoho nových interpunkčních znamének, které měli vyjadřovat emoce. Mezi nimi jsou znaménka ironie, podráždění, rozhořčení a váhání, všechny reprezentované šipkou ukazující různými směry. Bohužel jeho návrhy, které předložil Akademii neměli úspěch a zůstávají pohřbené. Znaménko ironie (obrácený otazník „?“), je nicméně velmi žádané. Ironie je dle mého názoru stále více součástí našeho jazyka. Je však velmi těžké ji vyjádřit pomocí textu. Jak má čtenář správně pochopit, že text byl myšlen ironicky? Paradoxně je nutné si uvědomit, že samotným účelem ironie je, být obtížně vnímatelná.³²

---

³⁰ PONGE, Myriam. Une ponctuation fantasmée (hantée par l'oral) : des signes imparfaits aux signes rêvés odst.9

³¹Ibid. odst.28 (autorský překlad)

³² ROPERT, Pierre. Une histoire de la ponctuation: point d'ironie et point de doute, la ponctuation poétique.

Jedním z nejplodnějších autorů, pokud jde o vytváření interpunkčních znamének, zůstává spisovatel a romanopisec Hervé Bazin. Ve své eseji *Plumons l'oiseau* (1966) navrhl šest nových interpunkčních znamének. Objevuje se zde znaménko pro ironii, ale s novým designem. Hervé Bazin přidává i interpunkční znaménka pro lásku, přesvědčení, autoritu, nebo dokonce pro pochybnosti. Jeho cílem je ukázat, že mezi mluveným a psaným slovem je velký rozdíl. Těmto znamením dává v této knize zvláštní místo. Ukazuje, jak je lze využít, přidává do textu svoje příklady k využití nové interpunkce.³³

Mnohé z těchto bodů se spíše snaží poetickým přístupem naznačit, jak by interpunkce mohla ještě více pomoci textu, ale nejde opravdu o snahu revolucionizovat interpunkci. Znaménko ironie si dokázalo pro sebe vytvořit malé místo jako nestandardizované interpunkční znaménko, ale široké veřejnosti bohužel zůstává neznámé. Všechna tato inovativní interpunkční znaménka, představovaná od 19. století, se však nedokázala prosadit v moderní interpunkci. V 21. století již interpunkce není problémem mezi vydavateli a autory. Je možné experimentovat a bavit se pomocí interpunkce. Není nutné se bát toho, že tiskař provede nějakou zásadní změnu nebo nebude ochoten knihu vydat.³⁴

Je otázkou, zda to nejsou právě emotikony a emoji, které nahradili tato inovativní znaménka. Pro společnost je jednodušší posílat SMS s emotikony než hledat význam jednotlivých znamének, které navíc nejsou na klasické klávesnici ani k dispozici.

1.4. Emotikony součást interpunkce?

Stejně jako vznik interpunkce a vznik tiskařského stroje i vznik možnosti digitálně konverzovat změnil navždy možnosti textu. Ve 20. století došlo k převratu v možnostech psaní, přichází digitální konverzace, která otevírá nové pole možností. Mimo jiné se začíná formovat kompletně odlišný jazyk, kterým dnes vládne hlavně mládež a jehož zkratky jsou pro starší obyvatele téměř nepochopitelné. Také dochází ke změně v interpunkci, respektive dochází k novému využití interpunkce. Rychle se objeví emotikony (smajlíci) a poté emoji

---

³³ PONGE, Myriam. *Une punctuation fantasmée (hantée par l'oral) : des signes imparfaits aux signes rêvés*. odst.35

³⁴ ROPERT, Pierre. *Une histoire de la ponctuation: point d'ironie et point de doute, la ponctuation poétique.*

(grafické znaky, nemůžeme je vytvořit pouze pomocí textových znaků). Tyto piktogramy se stále častěji používají při psaní a narušují pravidla interpunkce.³⁵

Více informací k emotikonům nám dává Myriam Ponge. Dle její práce tyto současné piktogramy – emotikony, původně vznikají kombinací interpunkčních znamének a speciálních znaků. Jsou popisovány jako „piktografické logogramy“. Tyto nové znaky, které se od doby jejich vzniku značně vyvinuly (jsou již animované), jsou nyní dobře známé a umožňují pisateli vyjádřit v jakém rozpoložení se nachází během psaní zprávy. Jedná se o grafické napodobení určitých výrazových rysů tváře³⁶. Například:

vyjádření radosti prostřednictvím <:-)>, vyjádření smutku <:-(>, smích <:-D>, vědoucí mrknutí <;-)>, to lze použít k naznačení ironického tvrzení.

Existují tisíce dalších variant emotikonů, stejně jako velké množství piktogramů japonského původu – emoji. Uživatelé uznávají formální atraktivitu těchto znaků. Nejdůležitější je pro ně jejich role při personalizaci sdělení. V dnešní době je nutné, abychom měli po ruce znaky, které jsou schopné sdělovaly emoce a kompenzovat tak nedostatek skutečného tváří v tvář.³⁷

Výše bylo přiblíženo, kolik lidských sil bylo potřeba k vytvoření komplexního systému interpunkce a kolika změnami tento systém musel projít. Nyní přichází internet, jeho primárním účelem není snaha prolomit kódy a zničit pravidla pečlivě vytvořená generacemi typografů a gramatiků, ale bohužel se mu to zatím velmi daří. Tečky, čárky, závorky a uvozovky byly používány spisovateli a dětmi píšícími z tábora domů, nebo zamilované dvojici sdílející dopisy. Digitální komunikaci se povedlo narušit dobře regulovaný svět interpunkce. V průběhu několika desítek let jsou staletí know-how otřeseny. Interpunkce není nadále schopná předvídat nové potřeby, které přinesla tato revoluce. Nacházíme se ve století, kdy psaný rozhovor dává naprosto nový význam určitým interpunkčním znaménkům, ale také dává dohromady některé z nich, aby bylo možné lépe vyjádřit emoce.³⁸

---

³⁵ ROBERT, Pierre. Une histoire de la ponctuation: l'emoji, point du futur ?

³⁶ PONGE, Myriam. Une ponctuation fantasmée (hantée par l'oral): des signes imparfaits aux signes rêvés 2017. odst.59

³⁷ Ibid. odst.60

³⁸ ROBERT, Pierre. Une histoire de la ponctuation: l'emoji, point du futur ?

Chloé Léonardon ve své práci o interpunkčním rozměru emotikonů mluví o tom, že naše komunikace se změnila. Dříve jsme komunikovali převážně ústně nebo pomocí dopisů., které musely být pečlivě napsány, aby byly dobře pochopeny. Zabralo to hodně času a energie. Dopisy samozřejmě mají své kouzlo a jedná se o možnost, jak začít konverzaci. Bohužel v dnešní době, se dopis ani zdaleka nepodobá tomu, co označujeme jako digitální komunikaci.³⁹

Během 80. a poté 90. let se postupně objevují online fóra, poté chaty, a nakonec software pro digitální konverzaci. Objevují se tato nová komunikační média, kde konvence literatury nejsou akceptovány a kde vše musí být nejprve vynalezeno. Tím, že tyto nové komunikační prostředky nabízejí živou konverzaci, hluboce mění způsob, jakým píšeme. Hlavní změnou je čas, který konverzaci věnujeme. Odehrává se ve většině případů v jeden moment, kdy se jak odesílatel, tak příjemce nacházejí u obrazovky. Čas, který byl dříve tráven nad psaním textu na papír je využit jinak a za stejnou dobu co bychom stihli napsat jeden dopis a odeslat ho, jsme schopni mít úplnou konverzaci, která by jinak trvala týdny. Konverzační psaní dříve neexistovalo, nebylo nutné dávat tolik neverbálních prvků do textů. Díky tomuto novému způsobu konverzace náhle máme pocit, že existuje potřeba nové interpunkce⁴⁰

Jak je možné efektivně a rychle komunikovat a nemuset při tom podrobně vysvětlovat, co skutečně cítíte? Jednou z funkcí expresivní interpunkce, využívající otazníky, vykřičníky a tři tečky, je možnost vyjádření stavu mysli.⁴¹ Jak málo interpunkčních znamének stačí k tomu, abychom se byli schopni lépe vyjádřit. Někteří si mohou vystačit s těmito znaky, přece jenom dát někomu vědět, že jsem zmatený (otazník) nebo na něco čekám (tři tečky), by mohlo člověku stačit. Ale lidstvo se nezastavilo a nadále postupovalo ve vývoji těchto znaků, abychom mohli být čím dál více expresivní.

Výše jsme se zmiňovali o znaménkách, která měla vyjádřit pochyby, autoritu, lásku nebo dokonce ironii, které navrhovali básníci v 19. století. Noví uživatelé internetu na ně určitým způsobem navazují, neboť rychle nachází způsoby, jak začlenit určitou formu expresivity do

---

³⁹ LEONARDON, Chloé. *Les émoticônes: une nouvelle forme de ponctuation numérique*.2017. str.5

⁴⁰ ROPERT, Pierre. Une histoire de la ponctuation: l'émoji, point du futur ?

⁴¹ Ibid.

svých zpráv a někdy se jim povede pomocí těchto nových značek vytěsnit některé klasické interpunkční znaky.⁴²

Problém nastává právě v tomto případě, většina mladých lidí ví, k čemu se používá čárka nebo tečka, ale v digitální konverzaci je nepoužívají a nemají potřebu tyto znaky používat.⁴³ Je tedy vůbec nutné tyto znaky používat? Nebylo by lepší přejít pouze na emotikony a emoji, které naši náladu a myšlenku textu nepochybně zvládnou vyjádřit lépe? (Zde by se hodil obrácený otazník neboli znaménko ironie.)

Dochází k tomu, že se začínají používat klasická interpunkční znaménka pro jiný účel. Proč psát celou otázku, když stačí poslat osamocený otazník? Hvězdičkou je snadno opravená již odeslaná zpráva. Snažíme se interpunkci, kterou známe stovky let vymyslet jinou funkci. Bavíme se tím, že ji používáme nesprávně. Ano, je možné, že dle Chloé Leonardon můžeme najít nové využití pro určitá interpunkčních znaménka, ale jejich použití se může lišit podle kritérií věku, prostředí nebo dokonce zkušeností na internetu.⁴⁴

Což je velký problém, alespoň dle mého názoru. Interpunkce existuje, aby dávala řád textu. Neříkám, že není možné používat emotikony a emoji, a přesto rozumět interpunkci, ale naše využívání emotikonů a specifických znaků je velmi spjato s tím, v jaké skupině (věkové, inteligenční, jazykové) se nacházíme. Starší lidé, kteří nevyrostli se psáním na internetu, mohou používat kompletně odlišný seznam znaků s odlišným významem. Může tak docházet k nepříjemným nedorozuměním.

Největší revolucí v online komunikaci bylo použití interpunkčních znamének k vytvoření nového výrazového prostředku: slavného smajlíka. Nejedná se tedy o nové použití, ale o použití interpunkce k vytvoření něčeho kompletně jiného.

Počítačový vědec Scott Fahlman vytvořil smajlíka v září 1982. V diskuzi s kolegy na fóru navrhuje sérii postav k označení vtipných konverzací: „:-)“. A dodává, že pro vážné rozhovory musí před zprávou předcházet „:-(“.⁴⁵

---

⁴² Ibid.

⁴³ LEONARDON, Chloé. *Les émoticônes: une nouvelle forme de ponctuation numérique*. 2017 str.22

⁴⁴ ROPERT, Pierre. Une histoire de la ponctuation: l'emoji, point du futur ?

⁴⁵ Ibid.

V Japonsku se emotikony objevují v jiné formě. U smajlíků se mění tvar úst, tím je vyjadřována jejich nálada, zatímco u japonských *les kaomoji*, se upravuje tvar očí.⁴⁶

Emoji a emotikony jsou vhodné k tomu, že usnadňují vyjádření emocí a stavu mysli. S příchodem internetových fór výměny názorů začaly vypadat, jako rozhovory a bylo nutné specifikovat, kdy to někdo myslí vážně a kdy ne. Největším jazykovým nedorozuměním, které se může při psaní stát, je nepochopení záměru toho druhého, zejména ironie nebo humoru.⁴⁷

Jazykoví puristé samozřejmě nevitají ani emotikony, ani emoji. A to tím spíše, že na počátku dochází k využívání emotikonů spíše z pragmatických důvodů. Smajlíci se používají u SMS, jejichž velikost byla původně omezena na 160 znaků. Mladí lidé, je tedy používají, aby omezily své náklady.⁴⁸ Zde lze poukázat na spojitost se změnou interpunkce ve středověku. Opět zde existují čistě pragmatické důvody, které nepřestávají měnit využití interpunkčních znaků. V případě již výše zmíněných tiskařů docházelo k proměně interpunkce z důvodu pochopitelnosti textu a také z důvodu omezení nákladů. Využití emotikonů je pro mladší generaci také způsob, jak lépe a levněji napsat dobře pochopitelný text.

Za vzhled emoji (ve francouzštině přezdíváných „frimousses“), je zodpovědná japonská telekomunikační společnost. Jejich integrace do sítě mobilního internetu umožňuje překonat omezení počtu znaků ve zprávách. Není se čemu divit, že od té doby dobudou emoji celý svět. V roce 2020 bylo k dispozici 3 295 emoji.⁴⁹

Emotikony jako hrozba jazyka?

Francouzská akademie spojuje tyto znaky se špatným pravopisem a jazykovým ochuzením. Největší silou a zároveň největším problémem jsou stále možné interpretace. Emotikony vznikli z interpunkčních znamének a jejich cílem mělo být lepší a snadnější porozumění textu. V jisté míře k tomuto cíli nakonec dospěly, ale s tím, že ne každý může pochopit co přesně chce emotikon říci.

---

⁴⁶ ROBERT, Pierre. Une histoire de la ponctuation: l'emoji, point du futur ?

⁴⁷ Ibid.

⁴⁸ Ibid.

⁴⁹ Ibid.

Nemyslím si, že by díky těmto znakům docházelo k ochuzení jazyka. Různé zkratky, které si našly cestu do našich životů jsou přece také schopny obohatit náš slovník. Dostali jsme se od dob, kdy text nebyl ani rozdělen mezerami, do doby, kdy nám stačí jedno či dvě kliknutí, abychom někomu na dálku zlepšili náladu emotikonem. Dle mého názoru jsou emotikony a emoji součástí moderní konverzace. Jejich využití však zůstává v rovině digitální komunikace.

Emotikony a emoji jsou nejlepším příkladem toho, že každý člověk má jinou jazykovou identitu. Tyto znaky se snaží ze všech sil stát se univerzálními a konečně vyjádřit všechny nuance řeči. Problém je právě v jazykové identitě člověka, která závisí na věku, ale také na tom, jakým způsobem konverzaci na internetu vnímá. Emotikony mohou být na různých sítích vnímány zcela odlišně, nadměrné použití jistých emotikonů může vést i k tomu, že se vám lidé budou na odlišné sociální síti smát.⁵⁰

Je nutné zmínit, že jedním z těchto příkladů je emoji plačící smíchy (😂). Mladší generace ho téměř nepoužívá, zatímco ta starší si konečně uvědomila, že se nejedná o vyjádření smutku, ale o vyjádření humoru. Použití určitého emoji, tedy může velmi rychle odhalit váš věk.⁵¹

Ve skutečnosti se na Twitteru plačící emoji (😭) dostal na vrchol nejpoužívanějších emotikonů na úkor emoji plačícího smíchy, který je považován za příliš explicitní. Plačící emoji je skutečně polysémický v závislosti na kontextu může vyjadřovat smutek, utrpení, ale i radost nebo dokonce frustraci. Problém, který jsem namítala, tedy nedorozumění mezi skupinami má nakonec velmi jednoduché a prosté řešení. Většina z nás nechce trávit čas psaním si s někým, kdo nezapadá do jeho jazykové komunity. Tudíž se eliminuje problém s tím, že na světě je známé velmi odlišné využití emoji v závislosti na tom, kdo jsme, kolik vám je a na vašich zkušenostech s internetem.

Objevuje se zde otázka, zda jsou emoji novou formou interpunkce.

Chloé Léonardon nám poskytuje odpověď nad kterou se zamyslíme. Říká: „Ano a ne. Pro mě jsou emotikony formou interpunkce...ale nejen jí. Zpočátku jsou to hlavně gesta

---

⁵⁰ ROPERT, Pierre. Une histoire de la ponctuation: l'emoji, point du futur ?

⁵¹ Ibid.

*transponovaná do psaní. Jde o nahrazení neverbálního, které používáme při mluvení. Můžeme tam také vidět syntaktický rozměr, protože velmi často nahrazují například pointu.*⁵²

Dle mého názoru, nelze v oficiálním textu používat emotikony a emoji jako náhradu za obvyklou interpunkci. Na druhou stranu, pokud ve své digitální komunikaci použijeme emoji či emotikony, aby dokreslily emoci, kterou má zpráva předávat, nevidím na tom nic problematického. Dochází zde k předání informací, které mohou pomáhat při interpretacích a porozumění textu. Tedy k předání podobných informací, které předává i interpunkce. Emoji a emotikony jsou velmi důležité pro pochopení dnešní uspěchané digitální komunikace, proto je nutné je znát a zároveň nezapomínat správné využití interpunkce.

Interpunkce předává informace čtenáři, nejen ohledně textu samotného, ale i o postoji autora a jeho případné hlasité interpretaci. Každé znaménko v dnes používané interpunkci vzniklo z nějakého důvodu. Emotikony a emoji jsou zde také z nějakého důvodu, stejně jako veškerá ostatní znaménka. Vezmeme-li v potaz, že interpunkce je tu s námi zhruba 2500 let (pokud bereme na vědomí myšlenku N.Catach, že interpunkce vznikla v Alexandrijské knihovně v roce 300 před Kristem). Zachování veškerých znamének zůstává na nás. Konec konců jsme to my, kdo je používá a kdo rozhoduje, zda jsou užitečná a šetří náš čas.

Dle mého názoru nejsou emotikony a emoji interpunkčními znaménky, ale jelikož z těchto znamének vzešly a jsou pro dnešní komunikaci velmi důležité, je nutné se u nich pozastavit. Důležité je se vzdělávat jak v použití klasických znaků interpunkce, tak ve významu emoji a emotikonů. Nesmíme zapomínat, že klasické emotikony se ve své podstatě vyvinuli právě z klasické interpunkce (dvojtečka a závorka atd.). V případě emotikonů a emoji hraje jejich pochopení velký význam zvláště při komunikaci pomocí mobilních telefonů. Zvýšené používání této komunikace nás nutí k tomu pochopit tyto znaky a pracovat s nimi. Jsme jimi obklopeni téměř na každém kroku, a proto je důležité se o ně zajímat, abychom ze sebe neudělali hlupáky například v případě SMS: Mamie est morte 😊

---

⁵² ROPERT, Pierre. Une histoire de la ponctuation: l'emoji, point du futur ? (autorský překlad)

2 Prozódie a rétorika

2.1 Prozódie

Komunikace mezi lidmi probíhá na vícero úrovních. Psaná, neverbální, verbální je součástí našeho každodenního života. Nejvíce se v této práci zaměřuji na její písemnou podobu a to přes vývoj až k jejímu použití v dnešních textech. V případě interpunkce není možné zapomenout na její dopad na komunikaci verbální. Jelikož využití interpunkčních znamének má dopad na reprodukci textu.

Prozódie je fonetickou disciplínou, která se zaměřuje na suprasegmentální prostředky řeči. Parametry, které jsou zkoumány jsou frekvence, trvání a intenzita. Také do těchto parametrů můžeme zasadit tón (zabarvení hlasu). Tyto parametry popisují komplexní jevy, jako je intonace, rytmu nebo přízvuk řeči. Suprasegmentální vlastností je taková zvuková vlastnost, která je navrstvená na jednotku větší, než je hláska.⁵³ Prozódie má mnoho parametrů – intonaci, tempo, barva, přízvuk, intonační křivky, je možné ji proto označit, jako trs distinktivních rysů, které je nutné parametrizovat a toto provádíme také pomocí interpunkčních znamének.

Prozódie popisuje zvukovou složku jazyka, specificky se jedná o způsob, jakým mluvčí danou výpověď vyjádří. Je velmi silně spjatá s rétorikou. Její důležitost se zvětšuje v případě, že se nacházíme v situaci, kdy hovoříme v jiném než našem mateřském jazyce. Řečník do své výpovědi implementuje určitá prozodická schémata. Ta jsou přebrána z jeho mateřského jazyka a nemusí odpovídat schématům v jazyce, kterým se snaží mluvit. Proto je možné, aby došlo k nedorozuměním právě na bázi nedorozumění těchto schémat.⁵⁴

Zejména z tohoto důvodu je nutné při studiu cizího jazyka zkoumat nejen psaný text, ale také se zaměřit na komunikaci s rodilými mluvčími. Studium nejen těchto prozodických schémat a dále kontext dané komunikace může pomoci při předejití těchto nedorozumění.

Jaké jsou vztahy mezi interpunkcí a prozodií popisuje článek *Punctuation et structure Prosodique* od Philippe Martina. Článek se zaměřuje na čtenáře jako interpreta textu, tedy na někoho, kdo text nahlas nebo alespoň v duchu předčítá a rekonstruuje tak autorem psaný

---

⁵³ DOHALSKÁ, Marie a Olga SCHULZOVÁ. *Fonetika francouzštiny*. 2015. str. 182

⁵⁴ *Ibid.* Str. 210

text. Autor má k tomu, aby pomohl čtenáři text správně interpretovat pouze omezený počet symbolů (písmena abecedy a interpunkční znaménka). Na čtenáři je, aby interpretoval správné rozdělení textu, což může vést k rozdílům mezi tím, jak probíhá četba nahlas či v duchu u čtenáře a samotného autora. Dle Philippa Martina je prozódie výpovědi do textu zapsána právě ve formě interpunkce. Cílem interpunkce je poskytnout čtenáři informace umožňující správnou tichou či hlasitou četbu textu. Jedná se o informace nesmírně důležité jak pro samotnou reprodukci textu, tak pro jeho správné pochopení. Tyto informace jsou čtenáři podány s pomocí prozodických struktur, které jsou propojené se syntaxí. Bez tohoto kroku není možné text správně interpretovat.⁵⁵

Pro hodnocení vlastností interpunkce budeme vycházet z hypotézy, že prozodická struktura hierarchicky organizuje základní jednotky zvané prozodémy. Takto definovaná prozodická struktura je, jak již bylo zmíněno, spojena se syntaktickou strukturou a dalšími možnými strukturami, které se nacházejí v promluvě. V případě tohoto schématu tedy hovoříme o vztahu „suverenita-asociace“, ve kterém se každá zúčastněná struktura podřizuje svým vlastním omezením.⁵⁶

Vztah mezi mluvčím a posluchačem je možné popsat díky jeho modalitě. Pokud mluvčí informace sdílí s posluchači jedná se o oznamovací způsob, zatímco pokud o informace žádá jedná se o způsob tázací. Tato modalita může být naznačena různými způsoby, například sestupnou či vzestupnou melodií řeči. Modalita je do textu přepsána interpunkčním znaménkem (v těchto případech tečkou nebo otazníkem).⁵⁷

Ne všechny modalities je možné zapsat pomocí interpunkčních znamének, alespoň pokud se jedná o znaménka, která běžně používáme. Aby došlo ke kompenzaci této absence znaků dochází během 19. a 20. století ke vzniku nových znaků (například interpunkční znaménko pro ironii). Tyto znaky však nenabraly na popularitě a v dnešní době jsou spíše využívány emotikony či emoji. Tyto ikonické kombinace, které vznikají spojením běžných interpunkčních znamének dostupných na standardních počítačových klávesnicích, jsou využívány především v konverzacích vedených pomocí elektronických zařízení.⁵⁸

---

⁵⁵ MARTIN, Philippe. Punctuation et structure prosodique. Str. 99

⁵⁶ Ibid. Str.100

⁵⁷ Ibid. Str.100-101

⁵⁸ Ibid. Str. 102-103

Proč je možné interpunkci vnímat jako minimalistický přepis prozodické struktury? Interpunkce, stejně jako melodická kontura, kterou interpunkční znaménka částečně překládají do písemného projevu, závisí na složitosti textu. Stejně jako je zakázána konkrétní interpunkce, pokud odpovídá porušení základních pravidel prozodické struktury: pravidlo 7 slabik, pravidlo kolize přízvuku, pravidlo syntaktické kolize, pravidlo eurytmie a rovinnosti. Tak je povinná, pokud prozodickou strukturu, která by zde byla v souladu se syntaxí, nelze z textu určit. V ostatních případech je interpunkce volitelná.⁵⁹

Charakteristickým rysem textu je pravidelně pozorovaná shoda mezi strukturou interpunkce a strukturou syntaktickou, což je podstatný rozdíl oproti intonaci při spontánní řeči, což také odpovídá nesčetným interpunkčním pravidlům, která najdeme v mnoha učebnicích. Maximální interval mezi dvěma interpunkčními znaménky, což je tedy sedm přízvukových skupin, odpovídá tomu, co může čtenář zpracovat při tichém čtení při rekonstrukci prozodické struktury.⁶⁰

Existuje zde i určitá hierarchie v případě povinné interpunkce. Se stoupající složitostí textu, dosazujeme postupně složitější interpunkční znaménka. Samozřejmě začínáme klasickou čárkou, pokud text nabývá na komplexnosti přidávají se dvojtečka a středník. Tato hierarchie platí také v případě, že se jedná o interpunkci, kterou si autor přeje a která má čtenáři naznačit prozodickou strukturu, kterou by si nezbytně nezvolil. I díky této hierarchii je stále méně používán středník, neboť jeho užití je nutné u dlouhých rozvětvených souvětí, která v dnešní době mnoho lidí nevyužívá. Díky vlastnostem prozodické struktury můžeme tedy určit pravidla povinné a zakázané interpunkce.⁶¹

Interpunkce v textu je nedílnou součástí jeho interpretací. Při jakémkoli čtení textu dochází k rekonstrukci větné intonace, specificky k rekonstrukci prozodické struktury, které je s tímto textem propojena. Jsou to právě interpunkční znaménka, která vedou čtenáře více či méně účinně touto rekonstrukcí.⁶²

Interpunkce je důležitým komponentem při snaze pochopit a řádně interpretovat daný text. Pokud chceme textu porozumět je nutné chápat nejen informace, které jsou nám v textu

---

⁵⁹ Ibid.str.110

⁶⁰ Ibid.str.111

⁶¹ Ibid. Str.112

⁶² Ibid. Str.113

poskytnuty slovy, ale i informace poskytnuté právě pomocí znaků. Interpunkce není v žádném případě schopná naprosto přesně vystihnout prozodickou strukturu textu, už jen z toho důvodu, že se k textu může vázat struktur více. Ale je to jeden z nejbližších nástrojů, co se nám nabízí. Proto je nutné, aby autor textu i jeho čtenář měli alespoň základní znalosti interpunkčních pravidel. Zvláště pokud se jedná o psaní či čtení textu v cizím jazyce, kdy se můžou dostavovat výše zmíněné problémy v porozumění prozodických schémat.

2.2 Rétorika

S prozodií a interpunkcí úzce souvisí rétorika. V předchozích částech jsme se seznámili s historií interpunkce. A zjistili jsme, jak interpunkce postupem času vznikala. Zde bych poukázala na slova Cicera, který mluvil o Démosthenesovi, jako o muži s krátkým dechem, který si musel pomoci znamének své věty rozdělovat. Z tohoto je možné vidět propojení interpunkce s rétorikou již na jejím počátku. Z interpunkčního hlediska jsme doposud zkoumali texty psané, avšak není to pouze Cicero, kdo přitahuje naši pozornost k rétorice, ale i samotní mniši, kteří přepisovali proslovy a doplňovali si do nich příslušnou interpunkci. Texty mohou být pouze zápisy jejich orální produkce – proslovů.

S tímto se dostáváme k rétorice. Jedná se o disciplínu zabývající se jazykem, lze ji označit jako vědu o řečnictví.⁶³ Sofisté spojují rétoriku a přesvědčování. Jedním z nejvýznamnějších autorů zaměřujících se na rétoriku je Aristoteles. Ten ji definuje jako schopnost uvažovat u každé otázky o tom, co je vhodné k přesvědčení. Předmětem rétoriky v antice bylo především umění mluvit na veřejnosti. Jednalo se tedy o přesvědčivé používání mluveného jazyka. Cílem tohoto diskurzu bylo získat podporu shromážděných lidí pro tezi, která jim byla předložena. Pokud se na rétoriku podíváme z dnešního moderního světa, můžeme ji definovat jako disciplínu, která úzce souvisí s psychologií a sociologií. Přičemž spoléhá na logické mechanismy přesvědčování.⁶⁴

Aristotela přivedlo zkoumání rétoriky k názoru, že se jedná o užitečnou techniku, která je nezbytná, neboť ne všichni lidé se nechají přesvědčit pravdou. Napsal proto pojednání

---

⁶³ OLŠOVSKÝ, Jiří. Slovník filozofických pojmů současnosti. 2011, str. 211

⁶⁴ GARDES-TAMINE, Joëlle. La rhétorique. 2. Armand Colin, 2011, str.14

Rétorika. V něm upozorňuje na to, že je nutné brát ohled na publikum a představuje tři nejdůležitější aspekty proslovu: logos, étos a pathos.⁶⁵

Logos je založený na rozumu, na faktech a logickém uvažování v jehož rámci je definován argument založený na sylogismech. Étos, charakter, díky kterému bude mluvčí důvěryhodný. Zaměřuje se na důvěryhodnost řečníka. Důležitá je osobní odbornost, spolehlivost a morálka řečníka, tyto vlastnosti jsou ty, které mu umožňují argumentační převahu. Patos, vášně, které patří veřejnosti. Řečník působí na emoce publika, chce vzbudit v publiku pocit sympatie, používá předsudky publika jako účinný způsob, jak na ně zapůsobit.⁶⁶

Z Aristotelova díla se i v současné době mnoho lidí učí, jak správně argumentovat a využívat jeho principy právě při převádění textu do orální podoby, nebo při jeho správné strukturalizaci.

Je nutné poukázat na to, že v rétorice fungují dva typy přesvědčení – *convaincre* a *persuader*. *Convaincre* je přesvědčení pomocí řetězení argumentů. *Persuader* je přesvědčení pomocí údernosti projevu a osobním řečnickým charismatem.⁶⁷ Interpunkční znaky jsou schopné zachytit nejen správné řetězení argumentů, ale také správnou údernost, intonaci, tempo.

Proč je interpunkce důležitá pro rétoriku?

Pokud budeme chtít svým proslovem podnítit zájem posluchačů, je nutné, aby byl daný text zajímavý a obsahoval informace, které jsou nějakým způsobem pro posluchače nové, zajímavé či obohacující. Text by se měl řídit výše zmíněnými aspekty. Tohoto docílíme pomocí správně zvolených prozodických struktur. Tyto struktury je možné alespoň částečně do textu zapsat právě pomocí interpunkčních znaků. V promluvě je nutné dělat přestávky. Na chvíli se odmlčet. V textu lze odmlka naznačit tečkou nebo třemi tečkami. Dále je z hlediska prozodie nutné sledovat správnou intonační křivku, tedy správně klesat a stoupat hlasem. Tohoto v textu docílíme správným umístěním čárek a otazníků, stejně tak vykřičníků a středníků. Správná interpretace je spojená právě se členěním písemné podoby textu, se členěním informačního řetězce a členěním četby samotné. Z těchto důvodů je

---

⁶⁵ Ibid. Str.37

⁶⁶ Ibid. Str.38

⁶⁷ Ibid. Str.57

nesmírně důležité správné členění textu pomocí interpunkčních znaků, které bych spolu s jejich správným použitím ráda představila v další kapitole.

3 Interpunkční znaménka

Tato znaménka jsou grafickými znaky, které organizují text a dodávají mu strukturu. Již v úvodu této práce jsem vymezila nejvíce používaná interpunkční znaménka ve francouzském jazyce. V další části této práce bych se ráda zaměřila na jejich využití v dnešní době a vysvětlila pravidla, dle kterých se umísťují do francouzských textů. Tato část bude zaměřena především na klasická interpunkční znaménka. Cílem této práce je především seznámit čtenáře se základními pravidly a výjimkami, která v souvislosti s umístěním interpunkčních znamének existují.

3.1 Tečka

Tečka, ve francouzském jazyce *le point*, je jedním z nejstarších znamének. Slouží převážně k ukončení vět nebo souvětí. Její povaha je v největší míře oznamovací, avšak může mít i povahu rozkazovací. Je zde vidět rozdíl v citovém zabarvení. Například rozdíl ve větách: *Viens vite. x Viens vite!*

V mluvené řeči označuje místo čárky pokles melodie. Někteří moderní spisovatelé mohou používat tečku na místo čárky, oddělují pomocí ní větu hlavní od věty vedlejší, větný člen případně rozvíjející větný člen od zbylé části věty. V tomto případě se jedná o stylistickou funkci tečky. Dochází ke zdůraznění myšlenky a dodává textu spád: *Il est parti. Seul. Sans argent. Sans mot dire.*⁶⁸ Tečka je stejně jako v českém jazyce také používána ve zkratkách: *etc., l'O.N.U., U.E.* Na rozdíl od českého jazyka se tečka nepoužívá v případě řadových číslovek, dat a v případě některých značek a zkratk.⁶⁹

Tečku velmi hojně používáme v případě zkratk. Jedná se o zkratky, které jsou tvořeny prvním písmenem nebo počáteční skupinou písmen kráceného slova. Dále v případě zkratk, které jsou tvořeny dvěma a více zkratkami jejichž jednotlivá slova jsou reprezentována jedním písmenem a také zkratky, ve kterých jsou slova reprezentována více než jedním

---

⁶⁸ HENDRICH, Josef – RADINA, Otomar – TLÁSKAL, Jaromír. *Francouzská mluvnice*.2001, str.81 a GREVISSE, Maurice – GOOSE, André. *Le bon usage: grammaire française : Grevisse langue française*. 2008, str.124

⁶⁹ Ibid. str.81

písmenem: *M.- Monsieur, ch.-chapitre, a.c.- année courante (tohoto roku), etc. - et caetera (z latiny- atd.)*⁷⁰, *p.ex.- par exemple (například), p.pon.- par procuration (v zastoupení)*.⁷¹

Specifickou zkratkou jsou tzv. iniciálové zkratky (*le sigle*). Ty jsou tvořeny začátečními písmeny víceslovného názvu. V případě iniciálové zkratky se za každým písmenem ve zkratce píše tečka: *B.I.T.-Burea international du travail, S.N.C.F.- Société nationale des chemins de fer français*.⁷²

Jak již bylo zmíněno výše, absence tečky na konci věty může mít dalekosáhlé důsledky z pohledu prozodie. Vypůjčíme-li si příklad z knihy *Fonetika francouzštiny- Il est venu*. Tato věta je pouhým oznámením, pokud bychom za tuto větu dosadili otazník, tedy- *Il est venu ?* Změníme její celkový smysl a samozřejmě její prozodii. Dále je nutné se podívat na syntaktické dopady využití tečky. Tečka samotná odděluje autonomní věty, zatímco čárku bychom použili při oddělování vět neautonomních. Například:

Nos amis sont partis hier. X À cette époque, l'Amérique représentait un pays où l'on allait faire fortune et dont on ne revenait jamais.

Tečka ukončuje ve většině případů větu oznamovací. Intonační schéma oznamovací věty je ve většině případů klesavé. V případě, že se jedná o větu oznamovací s jednou rytmickou skupinou, dochází k postupnému klesání od první do poslední slabiky, která je nejnižší.⁷³

J' ai raconté. Bude tedy vypadat takto: *J' ai*

ra

con

té

---

⁷⁰ Ibid. str. 94-95

⁷¹ Ibid. str. 96

⁷² Ibid. str. 94-96

⁷³ DOHALSKÁ, Marie a Olga SCHULZOVÁ. *Fonetika francouzštiny*. 2015. str. 205

Pokud bude věta tvořena dvěma rytmickými skupinami probíhá její intonační schéma takto:

J'espère que non. [↗] [↘]
74

Tedy dochází ke stoupání s vrcholem na konci první rytmické skupiny a poté ke klesání.

Také v případě vyzvání, či pozvání nebo žádosti píšeme na konci čárku. Intonační křivka však bude jiná než u oznamovací věty. V případě věty *Apportez-nous du vin*. Není pochyb o tom, že se nejedná o větu oznamovací, ale jedná se o větu rozkazovací. Intonace bude tedy stoupavá.

Apportez-nous du vin. [↗]
75

3.2 Dvojtečka

Dvojtečka, ve francouzském jazyce *les deux-points*, se používá po větě uvozovací a následuje po ní přímá řeč, případně výčet, vysvětlení, zdůvodnění nebo důsledek toho, co bylo obsahem ve větě uvozovací. Hendrich upozorňuje na to, že ve francouzském jazyce je užívání dvojtečky k vysvětlení, zdůvodnění nebo k vyjádření důsledku mnohem častější.⁷⁶ Pokud za ní následuje řeč přímá, následují po ní také *les guillemets* («) (») tedy uvozovky, je nutné si všimnout specifického tvaru, který neodpovídá uvozovkám užitých v českém jazyce. Použití dvojtečky může vypadat například takto:

Il se leva et déclara : « Je compte sur vous. » Zde se jedná o přímou řeč. Z hlediska prozodie je dvojtečka důležitá, jelikož v případě přímé řeči upozorňuje na křížení promluv, tedy vkládání jedné promluvy do druhé.

Les trois plus grandes villes de France sont : Paris, Marseille et Lyon.- Dvojtečku následuje výčet.

---

⁷⁴ Ibid.

⁷⁵ Ibid. str. 208

⁷⁶ HENDRICH, Josef - RADINA, Otomar – TLÁSKAL, Jaromír. Francouzská mluvnice.2001, str. 88

Il n'a pas fini ses devoirs : il n'ira pas jouer avec son frère. - vyjádření důsledku.

Z hlediska textu psaného v elektronické podobě je ještě nutné upozornit na to, že v případě francouzského jazyka se před i po dvojtečce dělá mezera, zatímco v případě českého jazyka zůstává pouze mezera po dvojtečce.

3.3 Tři tečky

Tři tečky, *les points de suspension*, toto znaménko se objevilo v 17. století. Určitým způsobem se vyjadřuje k nevyřčenému, ale explicitnímu nevyřčenému, protože interpunkcí je možné vyjádřit i mlčení (v divadelní hře ohlašují ticho, neodpověď).⁷⁷ Vyjadřuje tedy určitou nedokončenost děje, něco z něj bylo vyňato, vypuštěno. Věta není dokončená její pokračování je nutné si domyslet.

Toto znaménko je možné najít i na místech, kde vyjadřuje nějaký citový problém, váhání, ale i rozpaky nebo citové zabarvení (například nadávku atd.). Je možné pomocí nich i vyjádřit řeč, která je něčím (někým) přerušena. Tři tečky můžeme najít i na začátku věty a to, pokud se jedná o pokračování myšlenky nebo naznačení přestávky. Pokud najdeme v textu [...] došlo k tomu, že v citaci nebo výčtu byly nějaké věci vypuštěny.⁷⁸

Na konci nahrazují tečku a za nimi následuje velké písmeno. Jejich opakované použití, stejně jako u ostatních znamének může být nudné, právě pro jejich výraznost. Využití výpusťky je možné vidět zde: *Dépêche-toi ... Où sont mes gants ?... Non... Ce ne sont pas ceux-là... Cherche-les dans mon sac.*

...J'ai compris qu'ils tiraient en me voyant enveloppe de balles lumineuses. M'entendez-vous?... Vous... tends... Capi... M'entendez-vous ? [...] Vous entend très bien, mon Capitaine !⁷⁹

Toto interpunkční znaménko může být využíváno také v rétorice. A to tím způsobem, že si mluvčí pomocí něho označí místa, kde chce udělat negramatickou pauzu. Například pokud chce reprodukovat zaváhání či zdůraznit specifický termín.⁸⁰ Pro mluvčího je vytváření pauz

⁷⁷ CATACH, Nina. *La ponctuation: Histoire et système*. 1996, str. 63

⁷⁸ HENDRICH, Josef – RADINA, Otomar – TLÁSKAL, Jaromír. *Francouzská mluvnice*. 2001, str. 89

⁷⁹ Ibid.

⁸⁰ GREVISSE, Maurice – GOOSE, André. *Le bon usage: grammaire française*. 2008, str.138

velmi důležité, zvláště v případě, kdy tato pauza chce poukázat na specifickou věc, kterou mluvčí předkládá publiku.

Jedním z typů oznamovací věty může být věta neukončená, pokud se skládá z jedné nebo více rytmických skupin její intonační křivka je stoupající. Stoupající křivka je spojena s neukončením části sdělení a také s konci tázací nebo zvolací jednotky.

mais c'est vrai... 81

3.4 Otazník

Otazník, *le point d'interrogation*, se používá na konci věty tázací. Jako nejznámější příklad je možné uvést klasické: *ça va ?* Avšak je možné, že se bude jednat o nepřímou otázku. Na konci takové věty se bude psát interpunkční znaménko dle jejího významu: *Je me demande s'il reviendra. Demande-lui s'il reviendra. Que de fois je me suis demandé s'il reviendrait ! Lui as-tu demandé s'il reviendrait ?*⁸²

Pokud se tázací věta nachází v pozici věty vložené, otazník se bude nacházet uvnitř souvětí: *Un soir, t'en souvient-il ? nous voguions en silence.* Pokud za tázací větou následuje například říká on atd. následuje otazník přímo za tázací větou: *Sors-tu ce soir ? demanda-t-elle. Vous iriez voir mon fils ? me demanda-t-elle d'une voix presque indistincte.* V obou případech se po otazníku píše malé písmeno, neboť v těchto případech je otazník ekvivalentní čárce.⁸³

Ve francouzském jazyce, pokud píšeme na počítači odděluje z obou stran otazník mezerou na rozdíl od jazyka českého. Také můžeme použít otazník umístěný v závorkách, tím chce autor naznačit nejistotu nad daným tvrzením. Ve většině případů se jedná v případě toho, kdy autor cituje jiného autora a pochybuje při tom o jeho faktech: *William Shakespeare est né le 23 (?) avril 1564 à Stratford sur Avon.*⁸⁴

⁸¹ DOHALSKÁ, Marie a Oľga SCHULZOVÁ. Fonetika francouzštiny. 2015. str. 206

⁸² GREVISSE, Maurice – GOOSE, André. *Le bon usage: grammaire française.* 2008, str.125

⁸³ Ibid.

⁸⁴ HENDRICH, Josef – RADINA, Otomar – TLÁSKAL, Jaromír. *Francouzská mluvnice.* 2001, str. 87

Ve francouzském jazyce tvoříme tázací větu těmito způsoby: pomocí intonace, inverze a výrazu *est-ce que, qu' est-ce que* a pomocí tázacího zájmena, příslovce. V případě, že otázka je vytvářena pouze pomocí intonace, je nadmíru nutné, aby byla tato změna intonace správně zapsána právě pomocí interpunkčních znamének. Výše jsem zmínila příklad: *Il est venu ?* Tato věta může být správně pochopena, právě díky korektnímu zápisu interpunkčního znaménka. I toto je dle mého názoru důvod pro vyšší užití inverze či výrazu *est-ce que* v psaném textu. Inverze má nejen formálnější charakter, ale také v případě, že dojde k chybě, je čtenáři na první pohled jasné, že se nemá jednat o větu oznamovací.

Z hlediska intonační křivky rozlišujeme u vět tázacích tyto typy:

Otázka je vyjádřena pouze pomocí intonace, v tomto případě je intonace stoupavá a její vrchol je na poslední slabice.

Ils vont au théâtre? [↗]
85

Otázka je tvořena inverzí, v tomto případě je intonační vrchol na konci inverze a poté intonace klesá, na poslední slabice opět stoupne. *Avez-vous mon chapeu ?*

vous
Avez- mon peau?
cha

86

Otázka tvořená tázacím zájmenem, které stojí na začátku věty. V tomto případě je model intonační křivky velmi podobný předchozímu příkladu.

Comment avez-vous fait ça?
mment
Co a
vez-vous ça?
fait

87

⁸⁵ DOHALSKÁ, Marie a Olga SCHULZOVÁ. Fonetika francouzštiny. 2015. str. 206

⁸⁶ Ibid.

⁸⁷ Ibid. str. 207

V případě otázky tvořené pomocí *est-ce que*, *qu' est-ce que*, opět nacházíme vrchol na koncovém *que* poté postupně klesáme až na poslední slabiku, která je nepatrně stoupající.

Est-ce que sa fille est partie?
que
sa
Est-ce fille est partie?
par

88

3.5 Vykřičník

Vykřičník, *le point d'exclamation*. ukončuje převážně věty zvolací a rozkazovací. Pokud následuje větu tázací nebo oznamovací, jedná se o věty, které jsou citově zabarvené. *Partez ! Attendez !*⁸⁹

Toto interpunkční znaménko bylo odlišeno až později, jedná se tedy o jeden z "novějších" znaků, které zavedli italští humanisté, pak následovali první tiskaři. Vykřičník signalizuje bezprostřední osobní reakce mluvčího: výkřiky, výzvy, příkazy, přání, kladné nebo záporné odpovědi atd., což umožňuje přímou expresivitu v písemné formě, bez jakékoli další konstrukce: *Eh bien ! Bravo ! Hélas ! vous ne le reverrez pas avant longtemps. Elle s'avança doucement, et crac ! elle tomba.*⁹⁰

Je možné ho použít i v případě citoslovcí, v tomto případě po něm následuje malé písmeno a jak je vidět na příkladech, platí pro tento znak stejné pravidlo jako pro otazník, tedy je z obou stran oddělen mezerami od textu.

Může být, stejně jako otazník použit samostatně, dvojitě nebo trojitě, ke zdůraznění reakce. Můžeme použít i otazník a vykřičník najednou, abychom textu dodali větší expresivitu, případně zaujali čtenáře (velké využití v novinových titulcích, komiksech...): *Pourquoi hésiter ?!*⁹¹

---

⁸⁸ Ibid.

⁸⁹ HENDRICH, Josef – RADINA, Otomar – TLÁSKAL, Jaromír. *Francouzská mluvnice*. 2001, str. 87

⁹⁰ CATACH, Nina. *La ponctuation: Histoire et système*.1996, str. 63

⁹¹ Ibid.

Z pohledu prozodie je vykřičník důležitý specificky kvůli tomu, jak vypadají intonační křivky v rozkazovacích a zvolacích větách, zvláště proto je správný zápis důležitý, aby nedošlo ke špatné interpretaci. Rozkazovací věta, která je ukončena vykřičníkem, je vyjádřena klesavou intonací.

Téléphonez immédiatement à la maison!

92

Věta zvolací má dvě základní intonační křivky. Prudce stoupavou a prudce klesající. Lze si všimnout, že v případě zvolání týkající se pozitivní věci, je křivka stoupající, zatímco v případě věty druhé, která evokuje negativní emoce tato křivka klesá.

1. *C'est magnifique!*

2. *J'en ai assez!*

93

3.6 Závorky

Závorky obecně slouží k tomu, aby oddělily slovo nebo slova od zbytku textu. Existuje více typů závorek. Ty pro nás klasické kulaté nazýváme *paranthèses*, ty hranaté *crochets* a šikmé *barres obliques*. Je možné je vzájemně kombinovat, ale je nutné dbát na to, aby byl text i nadále pochopitelný. Slovo v závorce má většinou menší význam než slova okolo něj. Text v závorce se nejčastěji používá k vysvětlení či doplnění okolního textu. Může se jednat o zdůraznění, ale to pouze velmi výjimečně. Kde můžeme nejčastěji vidět použití závorek: v divadelních hrách, kde v nich jsou pokyny pro herce, případně hranaté závorky jsou používány k fonetickému přepisu výslovnosti.⁹⁴

Il n'a pu se présenter à son entretien (ce n'était d'ailleurs pas la première fois) et n'a même pas pris la peine de s'excuser.

⁹² DOHALSKÁ, Marie a Oľga SCHULZOVÁ. Fonetika francouzštiny. 2015. str. 208

⁹³ Ibid. str.208

⁹⁴ HENDRICH, Josef – RADINA, Otomar – TLÁSKAL, Jaromír. *Francouzská mluvnice*. 2001, str. 89

Tečka se umístí do závorek, když spolu text tvoří celou větu. Umístí se mimo, když je text v závorce pouze částí věty prolnuté do textu: *Cette mesure est révisée. (Ainsi en a décidé le Conseil.)*, *Cette mesure est révisée (sur décision du Conseil)*.

Pokud věta vyžaduje čárku tam, kde se vkládá závorka, čárka se umístí hned za závorku: *Ce que je vais vous dire, écoutez-bien (ceci est très important), est la pure vérité*. Závorky také umožňují napsat text s více variantami rodů a čísel: *Le ou les responsable(s) sont attendus dans le bureau du proviseur*.

3.7 Uvozovky

Uvozovky, *Les guillemets*, ohraničují nejčastěji přímou řeč. Ve francouzském jazyce mají uvozovky specifický tvar zdvojených šipek, které směřují vně textu. Jsou odděleny mezerami. Pokud je do této přímé řeči vložena uvozovací věta, je nutné ji oddělit čárkami, uvozovky není pak nutné opakovat. Uvozovky slouží také k citování doslovných výroků jiných autorů bez použití přímé řeči. Dále k charakterizaci osob, prostředí, věcí atd. a to pomocí toho, že jimi jsou zvýrazněna určitá slova, úsloví nebo i celé věty. Uvozovky také mohou znamenat, že je něco myšleno ironicky nebo v opačném smyslu.⁹⁵

V případě uvozovek vyjadřující přímou řeč může věta vypadat například takto:

Il se tourna vers moi et me demanda : « Avez-vous l'heure ? ».

Případ charakterizace osoby: *Après une séance de yoga, je me sens tellement « cool ».*

A samozřejmě nesmí chybět případ, kdy se jedná o ironii: *C'est un homme « cool »*

Velmi důležité je konečné umístění tečky. Tečka se umístí do uvozovek, když citace tvoří úplnou větu začínající velkým písmenem a uvozenou dvojtečkou. Umístí se mimo, když je citát jen částí věty začleněné do textu: *Pierre Reverdy a dit : « Créer, c'est penser plus fortement. », Raymond Queneau écrivait de l'histoire qu'elle est « la science du malheur des hommes ».*

Nejenže uvozovky poukazují na přítomnost promluvy rozdílné od vypravěče, ale také mohou vyjadřovat postoje vypravěče, důležité je poté rozumět kontextu okolního textu.

---

⁹⁵ Ibid.str. 88

CATACH, Nina. *La ponctuation: Histoire et système*.1996, str. 76-78

Například věta *je me sens tellement « cool »* může znamenat dvě naprosto odlišné věci, pokud není její interpretace taková jakou zamýšlel její autor. Lze ji brát jako informaci pro ostatní, oznamují že se cítím skvěle. V druhém případě, se mi například povedlo zstudit se před ostatními a uvozovky poukazují, že jsem chtěl vyjádřit ironii. V příkladu *C'est un homme « cool »* je jasné, že o daném muži nemáme valné mínění. Pokud by uvozovky z věty zmizely i význam věty by byl změněn.

3.8 Pomlčka

Pomlčku, *le tiret*, lze použít samostatně nebo jako dvojitý znak. Ve středověku se pomlčky používaly k vyplnění neúplných řádků nebo nahrazení chybějících slov. Pomlčku používáme při přerušení textu. Označuje vsuvky nebo neočekávané myšlenky. Nejvíce slouží pomlčka při velkém výčtu věcí, ale také jako úvod přímé řeči. Pokud je pomlčka použita na začátku dialogu, nepoužívají se již poté uvozovky. Někdy také slouží jako náhrada za dvojtečku a někdy za zalomení řádku. Její funkcí je tedy oddělení slov od zbytku textu, oddělení přímé řeči od toho, co předchází a zjednodušit výčet.⁹⁶

Používáme-li pomlčku v dialogu, určuje změnu mluvčího:

- *Bonjour ! Comment allez-vous ce matin ?*
- *Très bien, merci. Et vous ?*
- *Un peu fatigué aujourd'hui.*

Pokud se pomlčka nachází na obou stranách věty, nebo části věty je používána jako uvozovky: *Les Vikings – de hardis navigateurs – ont vraisemblablement découvert l'Amérique bien avant Christophe Colomb.*

Pomlčka může nahradit číslování při výčtu:

- *deux cahiers à spirales, gros carreaux ;*
- *des crayons à mine ;*
- *des stylos de couleurs ;*

Opět si je nutné všimnout, že na rozdíl od českého jazyka opět používáme před a po pomlčce mezeru. Oddělujeme ji tak od textu, a dáváme tak textu lepší strukturu. Z pohledu prozodie

---

⁹⁶ CATACH, Nina. *La ponctuation: Histoire et système*.1996, str. 75-76

lze také použít pomlčku k vytvoření jasnější pauzy. Lze ji použít za jakýmkoli interpunkčním znaménkem. Autor tímto způsobem ať už z důvodu srozumitelnosti nebo expresivity vytvoří patrnější pauzu: *Je suis le ténébreux, — le veuf, — l'inconsolé.*⁹⁷

3.9 Středník

Středník, *le point-virgule*, jedná se o jedno z nejméně používaných znamének, a to zejména kvůli komplexnosti jeho užívání. Jeho funkce zní jednoduše, ale v textu ho opravdu využijí jen ti nejlepší s nejpropracovanějším a nejrozvítěžším jazykem. Středník slouží uvnitř složitějších vět k jejich rozdělení na kratší celky, které jsou značně samostatné. Při třídění nebo výčtech je schopen graficky oddělit skupiny slov, které už jsou odděleny čárkami. Středník se vždy používá k oddělení vět, tedy v jejím prostředku, nikdy za ním proto nenásleduje velké písmeno.⁹⁸

Použití středníku je specifické pro právní texty, jako je zákon či vyhláška. Středník slouží k rozdělení vět, které jsou nezávislé, ale mají mezi sebou slabý obvykle logický vztah: *La planète se réchauffe ; les glaciers reculent d'année en année.*

Středník se také používá, pokud následující věta začíná příslovcem: *Sa voiture est tombée en panne au milieu de la campagne ; heureusement un fermier passait par là.*

Pokud chceme postavit dva názory/návrhy paralelně: *Isabelle jouait au tennis ; son frère préférait le football.*

Středník je možné použít i v případě, že chceme oddělit od sebe termíny výčtu uvozené dvojtečkou:

Acheter à l'épicerie :

– 3 oranges ;

– 2 pamplemousses

Opět oddělujeme z obou stran mezerou, pokud píšeme text na počítači. Středník označuje středně dlouhou pauzu, a ze syntaktického hlediska je slabší než tečka. Rozděluje tedy dlouhé věty, aby byl text srozumitelnější a měl pochopitelnější strukturu.

---

⁹⁷ GREVISSE, Maurice – GOOSE, André. *Le bon usage: grammaire française*. 2008, str.144

⁹⁸ HENDRICH, Josef – RADINA, Otomar – TLÁSKAL, Jaromír. *Francouzská mluvnice*. 2001, str. 86

3.10 Čárka

Čárka je jedním z nejpoužívanějších interpunkčních znamének, na rozdíl od českého jazyka, kde je její funkce hlavně gramatická, je ve francouzském jazyce spojena s členěním věty v mluvené řeči (umístění pauz v řeči). *Pendant de longs mois, il travaillait pour aider son frère, qui était gravement malade.*⁹⁹ Jelikož je funkce čárky ve francouzském jazyce o dost odlišná, je i její použití odlišné. Ve francouzském jazyce je použití čárky relativně uvolněné, je možné její použití k dokreslení stylu díla (toto je možná najít například v dílech krásné literatury). Ráda bych se však zaměřila na základní pravidla umístění čárky.¹⁰⁰

Čárkou oddělujeme několikanásobné souřadné větné členy, pokud nejsou spojeny spojkou *et, ou ni* : *Mon père, ma mère, mes frères et soeurs, tous étaient là. Les lions, les girafes, les zèbres, vivent tous trois dans la savane.*¹⁰¹

Samozřejmě je zde několik výjimek, čárka se píše před *et, ou, ni* pokud se jedná o výčet či zdůraznění nebo pokud je větný člen citově zabarvený: *Elles n'échangèrent, ni une parole, ni un regard.* -při dvojnásobném použití, se také píše čárka (výčet). Čárka může sloužit k spojení více než dvou větných členů v souřadném sledu: *Et les femmes, et les enfants, et les hommes ont été évacués.*¹⁰²

Čárka se před spojkou *et, ou, ni* píše, uvádí-li souřadnou větu s významem stupňovacím, odporovacím, vylučovacím, důvodovým, důsledkovým nebo vysvětlovacím: *Allez-vous à Dijon, ou revenez-vous de là-bas? Soit qu'il se taise, ou qu'il s'en aille. Ni votre ami n'est venu, ni vos parents n'ont téléphoné.*¹⁰³

Pokud se nachází čárka před spojkou *et*, může se jednat o změnu v logickém sledu myšlenek, tedy jde o to odlišit obsah následujícího větného členu od myšlenek členu předchozího: *Il y a des livres, et un reste de whisky dans l'armoire, sur la planche du haut.* Čárku také píšeme před zkratkou *etc.*: *L'emploi des différentes sources d'information traditionnelles ou*

---

⁹⁹ Ibid.str.81

¹⁰⁰ Ibid. str.82

¹⁰¹ Ibid.

¹⁰² Ibid.

¹⁰³Ibid. Str.83

*modernes (presse, film, radio, télévision, etc.) permet de développer librement les aptitudes acquises à l'école.*¹⁰⁴

Čárku píšeme mezi větami souřadnými, které jsou k sobě přiřazené buď bez spojky, nebo spojkou jinou než *et, ou, ni*:¹⁰⁵ *On s'amusait bien, on riait, on chantait, tout le monde était content. C'est bien possible, mais la question n'est pas si simple, car il faut tenir compte de tous les facteurs.*¹⁰⁶

Čárka se píše za větou vedlejší, po níž následuje věta hlavní: *Qui s'avance trop loin, doit aller jusqu'au bout. Si vous voulez, vous pouvez rester. En ce qui me concerne, je n'ai pas d'objections.*¹⁰⁷

Je nutné si dát pozor v těchto případech, kdy se čárka nepíše. A to proto, že na rozdíl od českého jazyka, kde se čárkou odděluje od věty hlavní každá věta vedlejší, ve francouzštině se čárka nepoužije. Jedná se o vedlejší věty, které jsou uvozené spojkou *que*: *Je crois qu'il a raison. Il faut que vous le sachiez. Il est bien possible qu'il l'ait oublié.* Dále vedlejší věty předmětné v případě nepřímé řeči a v nepřímé otázce: *Il dit que ce n'est pas vrai. J'aimerais savoir si elle est partie.*¹⁰⁸ Před přívlastkové věty určující. Jedná se o větu, která je nezbytná pro smysl dotyčné řídicí věty: *Le livre que vous m'avez prêté est très intéressant. Le nombre des ouvriers qui partent en vacances n'augmente pas. Elle n'habite plus la maison où elle est née. Le problème dont vous parlez est difficile à résoudre.*¹⁰⁹

Je nutné oddělovat od sebe přívlastkové věty určující a přívlastkové věty doplňující (vysvětlující). V případě přívlastkové věty doplňující se jedná o situaci, ve které dotyčný větný člen větu řídicí pouze doplňuje či vysvětluje. Nejedná se o doplnění, které je nezbytné pro smysl řídicí věty. Je možné je vynechat nebo dát do závorčky. Tyto vztažné věty doplňující se oddělují čárkami: *Mon père, qui est maintenant à Bruxelles pour quelques jours, m'a téléphoné hier.* Čárka se nepíše ani mezi ukazovací zájmeno a zájmeno vztažné: *Ceux qui ont terminé leur travail peuvent partir.* Také se nepoužívá při zdůrazňování

---

¹⁰⁴ Ibid. str. 82

¹⁰⁵ Ibid.

¹⁰⁶ Ibid. str. 83

¹⁰⁷ Ibid.

¹⁰⁸ Ibid.

¹⁰⁹ Ibid. str. 83

větného členu pomocí obratu *c'est*: *C'est vous qui me l'avez promis. C'est demain que je pars.*¹¹⁰

Čárka se zejména nepíše před větami časovými uvozenými spojkami a spojkovými výrazy: *avant que, après que, aussitôt que, depuis que, dès que, pendant que, quand, lorsque, tant que, avšak i jinými jako parce que, pour que, afin que, sans que, de sorte que, de manière que, de façon que, si atd.*¹¹¹

Čárku píšeme, pokud se jedná o příslovečné určení stojící na začátku věty nebo je do ní vložené. Tedy v případě, že předsuneme příslovečné určení či jiný větný člen. *Hier, il est partie.* Víceslovné příslovečná určení se v některých případech oddělují čárkou i nachází-li se na konci věty, zejména v případě, že tím chce autor pomocí pauzy zvýraznit obě části věty. Zatímco jednoslovná příslovečná určení se oddělují čárkou pouze tehdy, pokud má pauza ze stylistických důvodů zvýraznit obsah věty: *Depuis mon retour, depuis bientôt cinq ans, j'entends cela tous les jours. Je l'ai rencontré à Nice, il y a trois semaines. Soudain, je sentis la main de Patricia sur la mient.* Ve většině případů, však zůstávají neoddělená čárkou: *Soudain elle cessa de parler. - La se trouvait leur maison*¹¹²

Čárkou je nutné většinou oddělit i výrazy, které mají buď zcela nebo částečně funkci spojovací, uvozovací či přitakací nebo odporovací. Jedná se o některé spojky, spojková sousloví, částice, citoslovce. Čárka se píše zvláště pokud tyto výrazy stojí na začátku věty. Jedná se například o výrazy: *en effet, alors, parfois, d'autres fois, toutefois, tout de même, pourtant, cependant, d'ailleurs, de plus, du reste, au surplus, par conséquent, par contre, or, d'abord, ensuite, puis, et puis, eh bien (hé bien), naturellement, évidemment, certainement, sûrement, assurément, bien sûr, en tout cas, en fait, au fond, à vrai dire, à la vérité, vraiment, après tout, enfin, à propos, heureusement, malheureusement, par malheur, en d'autres mots, autrement dit, oui, non, si, ah, oh, ah oui apod.*¹¹³

V případě polovětné vazby participiální a infinitivní stojící na začátku nebo uvnitř větného celku (může být i na konci, ale to je výjimečné) píšeme čárku. S výjimkou, kdy následuje polovětná vazba infinitivní až za příslušnou větou hlavní, v tomto případě se čárka

---

¹¹⁰ Ibid.

¹¹¹ Ibid. str. 84

¹¹² Ibid.

¹¹³ Ibid.

nepoužije¹¹⁴: *Disant cela, il regarda son ami. Arrivé à la limite de l'ombre, il se retourna. N'ayant pas trouvé son ami à la maison, il est rentré. Après avoir lu sa lettre, je lui ai téléphoné. Je lui ai téléphoné avant de sortir. Il m'a demandé de lui prêter ma voiture*¹¹⁵.

Čárkou je nutné oddělit i zdůrazněný větný člen, který byl vytčen na začátku věty (v hovorové řeči se může nacházet i na konci), který je zopakován formou nesamostatného zájmena osobního nebo zájmenného příslovce *y, en*: *Moi, je ne le connais pas. Du courage, il en a. A la piscine, on n'y va plus. Elle est belle, votre robe.*¹¹⁶

Dále oddělujeme pomocí čárky volně připojený nebo vložený větný člen, zejména přístavek, či vloženou větu nebo vsuvky: *Claudine, sa fille aînée, est déjà mariée. Vous serez heureuse, et, je vous assure, personne autour de vous ne s'en trouvera plus mal. «Je vais vous l'apporter, dit-il, mais attendez un moment. »* - vložená věta uvozovací se odděluje čárkami, avšak uvozovky se vloží jen na začátek a na konec celé přímé řeči. I proto je nutné se nejdříve seznámit s pravidly užívání interpunkčních znaků, neboť zde vidíme jeden z mnoha rozdílů od využití uvozovek v českém jazyce.¹¹⁷

V případě vztažných vět je třeba dbát zvýšené pozornosti, neboť čárka může pozměnit význam věty a také její intonační křivku.

Les enfants, qui été malade, sont parties - predikativní (typ vztažné věty / interpretace)

Les enfants qui été malade sont parties - selektivní (typ vztažné věty / interpretace) - vybere část, pouze nemocné děti odešly.

Podobně ve větách: *Les schtroumpfs, qui avaient schtroumpfés, ont été schtroumpfés.*

Les schtroumpfs qui avaient schtroumpfés, ont été schtroumpfés.

V tomto případě má první věta stejné intonační schéma, jako klasická oznamovací věta pro skládající se z více rytmických skupin. Tedy stoupající intonaci na konci nefinálních rytmických skupin s tím, že finální rytmická skupina má intonaci klesavou. Zatímco druhá

---

¹¹⁴ Ibid.

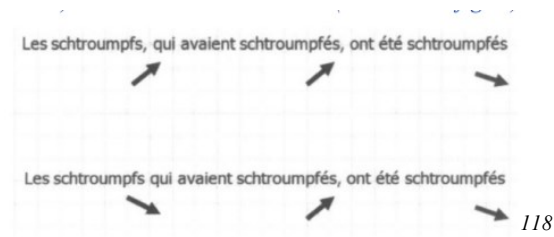
¹¹⁵ Ibid. str. 85

¹¹⁶ Ibid.

¹¹⁷ Ibid.

věta má intonaci nejdříve klesající až po *que*, poté má v obou rytmických skupinách intonaci stoupající.

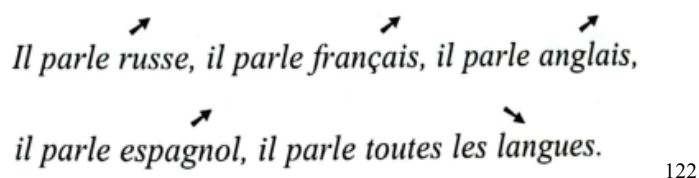

Čárkou je možné nahradit buď vynechaná nebo zamlčená slova či celou větu nebo její část (podobně je to s pauzou v mluvené řeči)¹¹⁹: *Mon frère rentre toujours à l'heure; ma sœur, rarement.*

Klade se v korespondenci za oslovením s tím, že první věta, která následuje za oslovením začíná velkým začátečním písmenem: *Cher Monsieur, Je vous remercie de votre aimable invitation.* Pozor je nutné si dávat i na ukončení dopisu, kde je nutné zopakovat stejné oslovení: *En vous remerciant encore une fois, je vous prie d'agrèer, cher Monsieur, l'assurance de mes sentiments les meilleurs.* Oslovení je nutné oddělit čárkou, ať se nachází na začátku, uvnitř nebo na konci věty: *Viens vite, Paul.*¹²⁰

V případě dat se čárka píše za jménem místa: *Paris, le 30 juillet 2020.* Samozřejmě čárku používáme v případě, že chceme oddělit jednotky od desetinných čísel 3,1415¹²¹

Nejjednodušším intonačním schématem pro čárku v oznamovací větě skládající se z více rytmických skupin je stoupající intonace na konci nefinálních rytmických skupin. Finální rytmická skupina má klesající intonaci.

¹¹⁸ MARTIN, Phillip, COLIN, Armand (ed.). *Intonation du français*. 1er. 2009. str. 282

¹¹⁹ HENDRICH, Josef – RADINA, Otomar – TLÁSKAL, Jaromír. *Francouzská mluvnice*. 2001, str.85

¹²⁰ *Ibid.*

¹²¹ *Ibid.* str.86

¹²² DOHALSKÁ, Marie a Oľga SCHULZOVÁ. *Fonetika francouzštiny*. 2015. str. 205

Závěr

Tato bakalářská práce měla za cíl především přiblížit roli interpunkce napříč dějinami a její využití. Nalezli jsme základy interpunkce v antickém Řecku a Římě a přes knihtisk jsme se dostali až k emoji v Japonsku. Centrem této práce, ale po celou dobu byla francouzská interpunkce. Ustanovili jsme, že interpunkce hraje velmi závažnou roli v tom, jakým způsobem chápeme a interpretujeme text. Je tedy nutné, pokud chceme studovat cizí jazyky, opravdu se na jeho interpunkci zaměřit. Nejen proto, abychom zvládli textu porozumět, ale i ho pravdivě interpretovat.

Dle mého názoru, na většině středních škol nedochází k výuce interpunkce v případě anglického jazyka, natož aby byla interpunkci věnována pozornost v případě jazyka druhého. Ano, interpunkční pravidla jsou dost obtížná v našem rodném jazyce, ale je nutné, abychom se nad nimi pozastavili i v jazycích ostatních. Někdy může být zábavné přecíst si text, který lze interpretovat více způsoby, ale naším hlavním úkolem je snažit se jej správně pochopit a interpretovat, co autor chtěl říci.

Nina Catach v *La ponctuation: Histoire et système* sama upozorňuje na to, co čeká každého autora. Dle jejího názoru volba interpunkce závisí a závisela i v minulosti na situaci, žánrech (osobní/veřejné texty, poezie/próza atd.) autora a stylu jeho psaní.¹²³ Každý autor si může se svým textem specificky pracovat a dodat mu pomocí interpunkce význam, na jaký se v danou chvíli cítí. Ano, interpunkce má pevná pravidla, ale Catach také uvádí, že do textu většinou nevkládáme všechny znaky, kromě samozřejmě těch úplně nejzákladnějších. Rozpaky, dle jejího názoru, mohou autoři cítit například při použití středníku. To pravděpodobně pramení ze skutečnosti, že středník je spojen s dlouhými složitými větami. Tedy s bohatým řečnickým stylem.¹²⁴

Momentálně se nacházíme v době, kdy je velmi jednoduché komunikovat přes internet. Je nutné si uvědomovat, co může hrozit jazyku právě díky sociálním sítím a internetu. Interpunkce je používána velmi minimálně, existují desetitisíce možných zkratek, kterými se konverzace urychluje. Téměř je možné říci, že někteří lidé už nejsou schopni napsat

---

¹²³ CATACH, Nina. *La ponctuation: Histoire et système*.1996, str. 113

¹²⁴ Ibid.

souvislý text s interpunkcí, která odpovídá standardu. Pokud však každou zkratku a nový znak budeme brát jako obohacení jazyka a nepřestaneme se dále vzdělávat v interpunkci samotné, můžeme vidět jazyk vzkvétat.

Cílem mé práce bylo přiblížit interpunkci, její vývoj a její důležitost. Také bylo důležité upozornit na navázání interpunkce na prozódii a rétoriku. Tato bakalářská práce měla přiblížit její hlavní pravidla, která čtenáři mohou pomoci, pokud se chystá psát text ve francouzském jazyce. Existuje mnoho knih a článků, které mluví právě o této problematice, mým cílem bylo najít jejich společné body a přehledně je vypsát.

V kapitole o prozódii a rétorice jsem upozorňovala na problém v případě, kdy řečník do své výpovědi implementuje určitá prozodická schémata, která neodpovídají schématům v jazyce, kterým se snaží mluvit. Může docházet od drobných nedorozumění, až po úplné nepochopení celé promluvy. Toto není problém pouze u prozodie, ale právě i u interpunkce. Její správné psaní nám zaručuje, že naše myšlenky budou správně pochopeny a také interpretovány. Avšak její pravidla jsou pro každý jazyk jiná a je potřeba se s nimi nejdříve seznámit.

Interpunkci se nemůžeme vyhnout. Je součástí našich každodenních životů, ať už se bude jednat o dopis na úřad, životopis nebo psaní na tabuli ve škole. Doufám, že po přečtení mé práce to bude příjemná cesta v jejím doprovodu a ne horor, ve kterém budeme tápat, zda je správně: *Allons manger maminie !* nebo *Allons manger, maminie !*

Resumé

Le sujet de mon mémoire de licence est la ponctuation et son évolution historique. Ce mémoire de licence est divisé en trois parties. Dans la première partie, je me concentre sur l'évolution historique de la ponctuation. Dès son origine, lorsque le texte est écrit en scriptio continua. Jusqu'au Moyen Âge, où grâce à l'imprimerie fleurissait non seulement la littérature, mais aussi l'usage de la ponctuation. Du point de vue de la ponctuation moderne, je m'arrête sur le conflit entre auteurs et imprimeurs, et aussi sur les nouveaux signes qui surgissent au XVIIIe siècle, comme le point d'ironie. Au 21e siècle, les émoticônes et les emoji gagnent en popularité. Il est également important de s'orienter dans l'usage de ces signes. Mon mémoire de licence ne les omet donc pas, même si je ne suis pas d'accord avec leur inclusion parmi les signes de ponctuation.

La deuxième partie est centrée sur la ponctuation et son lien avec la rhétorique et la prosodie, car la ponctuation n'enregistre pas seulement des phénomènes graphiques, mais peut aussi refléter des phénomènes prosodiques.

La dernière partie se concentre sur les signes de ponctuation individuels et leur utilisation spécifique dans le texte. En particulier, je me concentre sur les règles et les exceptions qui s'y appliquent. J'essaie également d'apporter des interprétations phonétiques et phonologiques aux signes donnés pour expliquer leur importance. Et aussi l'importance de leur placement correct dans le texte.

L'objectif de ce mémoire de licence était de décrire le rôle et l'évolution de la ponctuation à travers l'histoire et de familiariser le lecteur avec les règles de base de l'utilisation des signes de ponctuation dans la langue française et de décrire plus en détail son importance non seulement pour le texte écrit. Mon objectif principal était d'expliquer les règles de la ponctuation française de la manière la plus détaillée et en même temps la plus claire possible. J'ai essayé d'atteindre cet objectif au moyen de descriptions et de comparaisons.

Le thème de ce mémoire de licence est la ponctuation française. Nous avons établi que la ponctuation joue un rôle très important dans la façon dont nous comprenons et interprétons le texte. Si l'on veut étudier une langue étrangère, il faut se concentrer sur sa ponctuation. Non seulement être capable de comprendre le texte, mais aussi de l'interpréter fidèlement.

À mon avis, la plupart des écoles secondaires n'enseignent pas la ponctuation dans le cas de la langue anglaise et encore moins ne prêtent pas attention à la ponctuation dans le cas d'une langue seconde. Oui, les règles de ponctuation sont assez difficiles dans notre langue maternelle, mais il est également nécessaire que nous nous orientions en ponctuation dans d'autres langues. Parfois, il peut être amusant de lire un texte qui peut être interprété de plusieurs manières, mais notre tâche principale est d'essayer de le comprendre correctement et d'interpréter ce que l'auteur voulait dire.

Nina Catach dans *La ponctuation : Histoire et système* dit que selon elle, le choix de la ponctuation dépend toujours et a dépendu de la situation, des genres (textes personnels/publics, poésie/prose, etc.) de l'auteur et de son style d'écriture. Chaque auteur traite son texte différemment et il utilise la ponctuation pour lui donner le sens qu'il ressent à ce moment-là. La ponctuation a des règles fixes, mais Catach précise que nous ne mettons généralement pas tous les caractères dans le texte.

Dans ce mémoire de licence, je me suis principalement concentré sur l'histoire de la ponctuation et son lien avec celle d'aujourd'hui. En particulier, quel rôle joue la ponctuation à notre époque, où nous communiquons principalement via internet. Il faut être conscient des menaces qui pèsent sur la langue grâce aux réseaux sociaux et internet. La ponctuation est très peu utilisée. Il existe des dizaines de milliers de raccourcis possibles pour accélérer la conversation. Il y a une plus grande utilisation des émoticônes et des emoji. On peut presque affirmer que certaines personnes ne seraient plus capables d'écrire un texte cohérent avec une ponctuation conforme à la norme. Cependant, si nous considérons chaque abréviation et chaque nouveau caractère comme un enrichissement de la langue et continuons à maintenir une ponctuation appropriée, nous pouvons alors observer notre langue s'épanouir

L'objectif de mon mémoire de licence, comme déjà mentionné, était de rapprocher le développement de la ponctuation. Pour comprendre son importance. Je me suis également concentré sur la prosodie et la rhétorique. Ces deux branches sont étroitement liées à la ponctuation, et il est nécessaire d'y attirer l'attention dans ce contexte. La dernière partie de ce mémoire de licence aborde l'usage correct de la ponctuation. Après avoir lu ce mémoire

de licence, le lecteur doit non seulement être capable d'écrire un texte avec une ponctuation correcte, mais aussi d'apprécier la signification et l'histoire des signes de ponctuation.

Seznam použitých informačních zdrojů

Knihy

1. CATACH, Nina. *La ponctuation: Histoire et système*. Deuxième édition corrigée. Paris: Presses Universitaires de France, 1996, 128 s. Que sais-je ? . ISBN 2-13-046050-X.
2. DOHALSKÁ, Marie a Olga SCHULZOVÁ. *Fonetika francouzštiny*. Čtvrté vydání. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-3149-3.
3. DRILLON, Jacques. *Traité de la ponctuation française*. Paris: Gallimard, 1991, 490 s. ISBN 978-2070721986.
4. DÜRRENMATT, Jacques. *La ponctuation en français*. 1. Paris: Editions Ophrys, 2015, 116 s. ISBN 978-2-7080-1430-5.
5. ELUERD, Roland. *La ponctuation française: Règles, usages et plaisir du texte*. Paris: GARNIER, 2017, 157 s. ISBN 978-2351842225.
6. GARDES-TAMINE, Joëlle. *La rhétorique*. 2. Armand Colin, 2011, 278 s. ISBN 978-2-200-27290-6.
7. GREVISSE, Maurice – GOOSE, André. *Le bon usage: grammaire française : Grevisse langue française*. 14e éd. Bruxelles: De Boeck, 2008, 1600 s. ISBN 978-2-8011-1404-9.
8. LE GOFFIC, Pierre. *Grammaire de la phrase française*. Paris: Hachette, 1993, 591 s. ISBN 2-01-020383-6.
9. HENDRICH, Josef – RADINA, Otomar – TLÁSKAL, Jaromír. *Francouzská mluvnice*. 3., přeprac. vyd., 1. vyd. v nakl. Fraus. Plzeň: Fraus, 2001, 700 s. ISBN 80-7238-064-8.
10. HIRST, Daniel a DI CRISTO, Albert (ed.). *Intonation Systems: A Survey of Twenty Languages*. Cambridge University Press, 1998. ISBN 9780521395502.
11. MARTIN, Phillip, COLIN, Armand (ed.). *Intonation du français*. 1er. 2009. ISBN 9782200247089.

12. MOUGNOL, Simon. *Une brève incursion dans la ponctuation française*. 1. Paris: L'Harmattan, 2015, 112 s. ISBN 978-2-343-06133-7.
13. NARJOUX, Cécile, DUCULOT, ed. *La ponctuation - Règles, exercices et corrigés*. 1. Grevisse langue française, 2010, 171 s. ISBN 978-2-8011-1633-3.
14. OLŠOVSKÝ, Jiří. *Slovník filozofických pojmů současnosti*. Praha: Grada, 2011. 333 s. ISBN 978-80-247-3613-6.

Články

1. LAVRENTIEV, Alexei. Ponctuation française du Moyen Âge au XVIe siècle : théories et pratiques. In: RINCK, Fanny, Antoine GAUTIER a Sabine PÉTILLON. *La ponctuation à l'aube du XXIe siècle: Perspectives historiques et usages contemporains*. halshs-00846762: Lambert-Lucas, 2016, s. 39-62. ISBN 9782359351729.
2. MARTIN, Philippe. Ponctuation et structure prosodique. *Langue française* [online]. 2011, n°172(4), 99-114 [cit. 2023-05-07]. ISSN 0023-8368. Dostupné z: doi:10.3917/lf.172.0099
3. POCETTI, Paolo. La réflexion autour de la ponctuation dans l'Antiquité gréco-latine. *Langue française* [online]. 2011, n°172(4), 19-35 [cit. 2022-11-28]. ISSN 0023-8368. Dostupné z: doi:10.3917/lf.172.0019
4. PONGE, Myriam. Une ponctuation fantasmée (hantée par l'oral): des signes imparfaits aux signes rêvés .... *Linx* [online]. 2017, (75), 199-224 [cit. 2022-12-02]. ISSN 0246-8743. Dostupné z: doi:10.4000/linx.1953
5. PONGE, Myriam. La ponctuation : lieu de (re)motivation iconique. *Cahiers de praxématique* [online]. 2015, (64) [cit. 2022-12-05]. ISSN 0765-4944. Dostupné z: doi:10.4000/praxématique.4002
6. TOURNIER, Claude. Histoire des idées sur la ponctuation, des débuts de l'imprimerie à nos jours. *Langue française* [online]. 1980, 45(1), 28-40 [cit. 2022-11-30]. ISSN 0023-8368. Dostupné z: doi:10.3406/lfr.1980.5261
7. SERÇA, Isabelle. La ponctuation: petit tour d'horizon. *L'Information Grammaticale* [online]. 2004, 102(1), 11-17 [cit. 2022-12-02]. ISSN 0222-9838. Dostupné z: doi:10.3406/igram.2004.3665

Akademické práce

1. LEONARDON, Chloé. *Les émoticônes: une nouvelle forme de ponctuation numérique*. Paris, 2017. Master de Sciences du langage FLDL. Université Paris Nanterre. Vedoucí práce Mme le professeur Julie LEFEBVRE.
2. LAFONT, Bérénice. *Les fonctions de la virgule en français et en allemand*. France, 2009. Thèse de Bachelor. University of Bonn.

Webové stránky

1. ROPERT, Pierre. Une histoire de la ponctuation: point d'ironie et point de doute, la ponctuation poétique. In: *Radiofrance* [online]. Paris: Radio France, 2021, 29.7.2021 [cit. 2022-12-04]. Dostupné z: <https://www.radiofrance.fr/franceculture/une-histoire-de-la-ponctuation-point-d-ironie-et-point-de-doute-la-ponctuation-poetique-6537190>
2. ROPERT, Pierre. Une histoire de la ponctuation: l'emoji, point du futur ? 🙄. In: *Radiofrance* [online]. Paris: Radio France, 2021, 30.7.2021 [cit. 2022-12-04]. Dostupné z: <https://www.radiofrance.fr/>